

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 4 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้นำมาเรียบเรียงและเสนอรายละเอียดในหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. งานแนะแนว

1.1 ความหมายของงานแนะแนว

1.2 จุดมุ่งหมายของงานแนะแนว

1.3 ความสำคัญของงานแนะแนว

2. การบริหารงานแนะแนว

2.1 หลักการบริหารงานแนะแนว

2.2 ปรัชญาของการบริหารงานแนะแนว

2.3 ประเภทของการบริหารงานแนะแนว

2.4 บทบาทผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารงานแนะแนว

2.5 การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยภายในประเทศ

3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

งานแนะแนว

ความหมายของงานแนะแนว

การแนะแนว เป็นคำที่บัญญัติขึ้นให้ตรงกับคำว่า “Guidance” ซึ่งมีความหมายว่า “การชี้แนะทาง” หรือ “การชี้ช่องทาง” หรือเป็นวิธีการใหม่ที่ช่วยเหลือบุคคลในด้านต่างๆ (กริวิช ฐานะกิจ. 2546 : 21) การแนะแนว เป็นการบริการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยให้นักศึกษารู้จักและเข้าใจตนเอง รู้จักและเข้าใจสภาพแวดล้อมรอบตัว ด้วยกระบวนการ กลวิธี และเครื่องมือต่างๆ เพื่อให้ตัดสินใจเลือกวิถีที่จะเผชิญปัญหา เลือกวิถีแก้ปัญหา และปรับตัวได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและทำประโยชน์ให้กับสังคมได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้การแนะแนวจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา และมีความสำคัญ

ต่อนักเรียน ตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนจนจบออกสถานศึกษาไปประกอบอาชีพ สำหรับความหมายของคำว่า “การแนะแนว” นั้น มีผู้ให้ความหมายของการแนะแนวไว้ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2538 : 9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การแนะแนวเป็นการบริการที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง รู้จักและเข้าใจโลกรอบตัว ด้วยกระบวนการ กลวิธี และเครื่องมือต่างๆ เพื่อให้สามารถตัดสินใจเลือกวิธีการที่จะเผชิญปัญหา เลือกวิธีการแก้ปัญหา และปรับตัวได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสมจนลดรอบคอบ ซึ่งจะช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและ ทำประโยชน์ให้กับสังคมได้เป็นอย่างดี

รัญจวน คาวชิรพิทักษ์ (2542 : 8) ได้ให้ความหมายของการแนะแนวไว้ว่าเป็น กระบวนการช่วยเหลือให้นักเรียนรู้จักตนเองตามสภาพความเป็นจริง สามารถวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัดสินใจด้วยตนเองได้ทั้งด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัวไปในแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เผชิญอยู่ ทำให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลักขณา สริวัฒน์ (2543 : 44) ให้ความหมายของการแนะแนวว่า หมายถึง กระบวนการที่จะช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง เรียนรู้ที่จะเข้าใจสภาพแวดล้อม รู้จักวิธีการที่จะเผชิญกับปัญหา ตัดสินใจ เลือกวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง สามารถวางแผนการดำเนินชีวิต ในอนาคตของตนเองได้อย่างถูกต้องและปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี ซึ่งจะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

ชัยยุทธ สิริสุทธิ (2546 : 42) ได้ให้ความหมายการแนะแนว หมายถึง การทำให้มีคุณภาพมากขึ้น ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลก็คือ การดำเนินการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทัศนคติที่ดีต่อ การปฏิบัติงานที่คนรับผิดชอบให้มีคุณภาพ และประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจต่อองค์กร จะบรรลุผลการพัฒนานุเคราะห์ดังกล่าว ผู้เกี่ยวข้องในงานพัฒนาจำเป็นจะต้องวางแผนการจัดกิจกรรมต่างๆ อาทิเช่น การประชุมนิเทศ การสอนงาน การฝึกอบรม จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้พนักงานใหม่มีความรู้ความสามารถปฏิบัติงานด้วยความสำเร็จ

สรุปได้ว่า การแนะแนว เป็นการดำเนินงานหรือบริการที่โรงเรียนจัดทำขึ้น เพื่อช่วยเหลือให้นักเรียนให้มีกรปรับตัว ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ รู้จักเข้าใจตนเอง และสภาพแวดล้อม ทั้งในด้านความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และบุคลิกภาพรวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ตนอยู่ สามารถแก้ปัญหา ตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างดีที่สุด สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางในการดำเนินชีวิต และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและ

รับผิดชอบต่อการตัดสินใจ ช่วยให้พัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ในทุกด้าน เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จุดมุ่งหมายของงานแนะแนว

การแนะแนวเป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริม และช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบแบบแผนให้ผู้เรียนมีคุณภาพเหมาะสมตามความคิดแตกต่างระหว่างบุคคล ค้นพบ และพัฒนาศักยภาพของตน มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศิลธรรม จริยธรรม รู้จักการเรียนรู้ ในเชิงทฤษฎี รู้จักคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาในช่วงวิกฤต วางแผนการศึกษาต่อและการพัฒนาตนสู่โลกอาชีพ และมีงานทำ รวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการงานแนะแนว

นุชลี อุปภัย (2543 : 22) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการบริหารงานแนะแนว ไว้ว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายของการทำงานที่ชัดเจนเพื่อจะ ได้สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายหลักที่วางไว้ ซึ่งจุดมุ่งหมายของการแนะแนวควรกำหนด เพื่อพยายามทำให้บุคคล รู้จักตนเอง เป็นการทำให้บุคคลรู้ ข้อดี ข้อบกพร่องของตนเองทั้งทางด้านอารมณ์ สติปัญญาความสามารถ และความถนัด ช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง เป็นความพยายามที่จะทำให้บุคคลรู้จักหาหนทางตัดสินใจปัญหาและเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง รวมทั้งเป็นการช่วยให้บุคคลเกิดการปรับตัว เป็นการช่วยสนับสนุนให้บุคคลยอมรับตนเองทั้งจุดดีและจุดบกพร่อง จนเกิดการตัดสินใจแก้ปัญหา และนำพาตนเองไปสู่การพัฒนาที่เหมาะสมตามลำดับ ซึ่งถ้าครูแนะแนวดำเนินการ ได้ตามจุดมุ่งหมายของการแนะแนว ดังกล่าวนี ก็จะช่วยทำให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมทั้งในปัจจุบันและอนาคต จุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดมุ่งหมายเฉพาะ สรุปได้ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการบริหารงานแนะแนวทั่วไป หมายถึง จุดมุ่งหมายของการแนะแนวโดยส่วนรวมหรือเรียก อีกอย่างหนึ่งว่าหน้าที่การแนะแนว ซึ่งมีอยู่ 3 ประการดังนี้

ประการที่ 1 เพื่อป้องกันปัญหา คือ เป็นการแนะแนวที่มุ่งป้องกันไม่ให้นักเรียนเกิดปัญหา ซึ่งจะเป็นวิธีที่เหมาะสมมากในปัจจุบัน เพราะบางครั้งถ้าปล่อยให้เกิดปัญหาแล้วก็ยากเกินจะแก้ไขได้ ถ้านักเรียนปราศจากปัญหาหรือจัดการกับปัญหาได้อย่างเหมาะสม นักเรียนก็จะมีโอกาสพัฒนาตนเองไปได้อย่างดี

ประการที่ 2 เพื่อแก้ไขปัญหา คือ เป็นการแนะแนวที่มุ่งจะให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตน เพราะถ้าปล่อยให้ให้นักเรียนประสบปัญหาโดยไม่ให้ความช่วยเหลือแล้วนักเรียนย่อมไม่สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขได้ และในบางครั้ง

อาจมีการปรับคนที่ผิดๆ ทำให้ปัญหาเกิดมากขึ้น การแก้ไขปัญหาที่จะได้ผลจะต้องแก้ตามสาเหตุ และจะต้องได้รับความร่วมมือทั้งจากตัวเจ้าของปัญหาและบุคคลที่แวดล้อมคนๆ นั้นด้วย

ประการที่ 3 เพื่อส่งเสริมพัฒนา คือ เป็นการแนะแนวที่มุ่งจะให้การส่งเสริมนักเรียนทุกคนให้เกิดความเจริญงอกงาม มีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษาอาชีพ บุคลิกภาพและเรื่องส่วนตัว สังคม เกิดแนวคิดและปฏิบัติตนในทางที่ดีที่ถูก มีความเจริญแห่งคน ส่งเสริมให้มนุษย์มีสัมพันธที่ดี มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมืองดีของสังคมและประเทศ ให้นักเรียนแต่ละคนได้รับการส่งเสริมและแสดงความสามารถในด้านต่างๆ ของคนออกมาอย่างเต็มที่ การพัฒนาส่งเสริมควรจะทำกับเด็กทุกคนทั้งคนที่มีปัญหาและคนที่ไม่มีปัญหา ทั้งนี้เพราะการแนะแนวเป็นการเตรียมปัจจุบันให้ดีพร้อมสำหรับชีวิตที่ดีในอนาคต

นอกจากหน้าที่หลักใน 3 ประการดังกล่าวมาแล้ว การแนะแนวยังต้องมีหน้าที่การจัดเก็บข้อมูล หรือเรื่องราวของนักเรียนและให้ข้อมูลย้อนกลับ กล่าวคือ ครูแนะแนวควรเก็บข้อมูลทุกอย่างไว้อย่างเป็นระบบ และควรแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เช่น ผู้ปกครอง อาจารย์ที่ปรึกษา ได้ทราบพัฒนาการของนักเรียนเป็นระยะๆ

จุดมุ่งหมายเฉพาะ หมายถึง จุดมุ่งหมายของการแนะแนวที่สถานศึกษา จัดให้มีการแนะแนวขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญา เป้าหมายหลักสูตร และสภาพสังคมของสถานศึกษานั้นๆ เพื่อที่จะให้การปฏิบัติงานแนะแนวรู้ทิศทางและเป้าหมายที่มีความชัดเจนในการพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีชีวิตอยู่ในสังคมได้ โดยจุดมุ่งหมายของการบริการแนะแนวในโรงเรียนมีลักษณะที่เห็นเด่นชัดจนในด้านการจัดบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็ก การจัดบริการเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจขัดขวางพัฒนาการของเด็กตลอดจนแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อที่จะให้เด็กมีพัฒนาการอย่างเป็นปกติซึ่งจุดมุ่งหมายเฉพาะของการแนะแนวมีรายละเอียด 3 ประการดังนี้

ประการที่ 1 เพื่อช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้คือ การช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเอง รู้ถึงความต้องการ ความคิด ความสามารถ ความถนัด และข้อจำกัดต่างๆ ของตนซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ เลือกแนวทางการศึกษา อาชีพ และการดำเนินชีวิต และสามารถช่วยเหลือตนเองในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมตามศักยภาพของตนรู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับตนเองและสภาพแวดล้อม เพื่อที่จะดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม และเป็นสุขตามอัตภาพของตน สามารถนำตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักใช้ความรู้ความสามารถของตนเอง ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างชาญฉลาดและเหมาะสม

ประการที่ 2 เพื่อช่วยส่งเสริมให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูและนักเรียนช่วยให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับเด็ก มีความเข้าใจเด็กแต่ละคนดีขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การบริหารงานโรงเรียนดำเนินไป

อย่างดีและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมเรื่องประชาธิปไตยแก่เด็ก และเยาวชนของชาติ ฝึกให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน และมีการปฏิบัติจริง จะช่วยให้นักเรียนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต

ประการที่ 3 เพื่อจัดบริการต่างๆ ในโรงเรียนทั้งด้านการเรียนการสอน สวัสดิการให้มีประสิทธิภาพและสนองความต้องการของนักเรียนให้มากที่สุด เป็นการป้องกันการและลดปัญหาเกี่ยวกับความสูญเปล่าทางการศึกษาที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียน เช่น การขาดเรียน การเรียนตกซ้ำซ้อน การเลือกแนวทางการศึกษาต่อ และการเลือกอาชีพไม่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเอง ตลอดจนสร้างเสริมสวัสดิภาพทางการเรียนรู้ให้กับนักเรียน สร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน อันจะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริม พัฒนา นักเรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่ดีตามศักยภาพที่เขามีอยู่ จะเป็นประโยชน์ช่วยในการลดปัญหา สังคมที่กำลังมีอยู่ในปัจจุบัน และที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ก : 9) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการบริหารงานแนะแนวไว้ในเรื่องต่อไปนี้

1. ส่งเสริมพัฒนาทุกด้านของนักเรียน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ให้เป็นไปด้วยดี ตั้งแต่เริ่มต้นให้ดำเนินไปด้วยดีเพื่อมิให้พัฒนาการหยุดชะงัก
2. สร้างเสริมและปรับแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี มีชีวิตที่พึงประสงค์เป็นที่ยอมรับของสังคม
3. ช่วยเหลือดูแลนักเรียน ให้เรียนรู้สมรรถภาพของตนเองมองเห็นคุณค่าความสำคัญของตนเองมองเห็นชีวิตในอนาคตของตนเอง รู้และปฏิบัติตนอย่างชาญฉลาดจุดมุ่งหมายของการแนะแนวมิใช่เพื่อให้การปฏิบัติงานแนะแนวรู้ทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ของบุคคล เพื่อที่บุคคลจะได้มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขตามสมควรแก่ศักยภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ข : 30) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการบริหารงานแนะแนวเพื่อให้บุคคลรู้จักตนเอง รู้จักโลกแวดล้อม สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา รู้จักเลือกและวางแผนชีวิต การเรียน อาชีพ และสามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ อันจะนำไปสู่การมีชีวิตที่มีความสุข ความสำเร็จและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคม ประเทศชาติ

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของงานแนะแนว จะต้องรู้ทิศทาง และกำหนดเป้าหมายที่มีความชัดเจนในการพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ของนักเรียน เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาซึ่งมุ่งเน้นการป้องกันก่อนที่จะเกิดปัญหาขึ้น ทั้งนี้จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางบ้าน โรงเรียน และชุมชน ในด้านการแก้ไขปัญหา โรงเรียนต้องอาศัยบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ

โดยเฉพาะเมื่อเกิดปัญหาขึ้นกับนักเรียน ต้องศึกษาหาสาเหตุของปัญหานั้นๆ แล้วจึงหาวิธีการแก้ไขปัญหา โดยมีครูแนะแนว เป็นผู้ให้คำปรึกษาปัญหา ในกรณีที่ไม่สามารถจะช่วยเหลือแก้ไขปัญหานั้นได้ด้วยตนเอง อาจจัดส่งไปขอรับบริการจากผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ การจะแก้ไขปัญหาให้ประสบผลสำเร็จนั้น บุคลากรทุกฝ่ายต้องให้ความร่วมมือ โดยมีครูแนะแนวเป็นผู้ประสานงาน ส่วนการส่งเสริมและพัฒนาการแนะแนว เน้นการพัฒนานักเรียนทุกคนที่มีปัญหา โดยส่งเสริมพัฒนาทุกด้านทั้งด้านการศึกษา อาชีพ บุคลิกภาพ รวมทั้งสังคมและส่วนตัว เน้นให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ดังนั้นการบริหารงานแนะแนว เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ ผู้บริหารโรงเรียน ครูแนะแนว บุคลากรที่เกี่ยวข้อง จะต้องทราบถึงจุดมุ่งหมายร่วมกัน

ความสำคัญของงานแนะแนว

การศึกษาในยุคที่เชื่อมโลกใบเดียวกันนี้ ต้องเตรียมเด็กไทยที่เป็นคนมองการณ์ไกลและใฝ่ให้สูง มุ่งปรารถนาที่เข้าถึงสังคม ความจริงที่สูงสุด (พระเทพเวที. 2545 : 68) คนไทยยุคใหม่ต้องเป็นคนฉลาด เป็นคนดีและมีความสุข ดังนั้นการศึกษายุคปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตต้องเน้นประสบการณ์ที่สร้างความเข้มแข็งทางปัญญา สามารถสร้างความรู้ใหม่เพื่อให้เกิดการสร้างชีวิต และสังคมที่อึดมั่นคุณงามความดี มีความสงบสุขอย่างยั่งยืน (ประเวศ วะสี. 2537 : 12) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับจุดหมายของการจัดการศึกษาโดยทั่วไปที่เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข

ปัจจุบันนับเป็นสิ่งยากยิ่ง โดยเฉพาะในยุคที่สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม เทคโนโลยี ส่งผลกระทบโดยตรง และโดยทางอ้อมต่อการดำเนินชีวิตของคนทุกเพศ ทุกช่วงวัยของชีวิต ปัญหาสังคมได้ทวีความซับซ้อน รุนแรงขึ้นทุกขณะ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการมีค่านิยมฟุ้งเฟ้อ การเลียนแบบ การแพร่ระบาดของสารเสพติด การก่ออาชญากรรม การทำแท้ง การฆ่าตัวตาย ความอ่อนไหวทางจิตใจ ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้มีสาเหตุสำคัญ คือ บุคคลไม่รู้จักตนเอง และสภาพแวดล้อมที่ดีพอ ขาดทักษะการคิดตัดสินใจแก้ปัญหา และไม่สามารถปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ ได้ ซึ่งจำเป็นที่สถานศึกษาต้องใช้กระบวนการแนะแนวเป็นกลไกสำคัญในการป้องกัน ช่วยเหลือ ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่เยาว์วัย เพราะจุดมุ่งหมายของการแนะแนวเป็นกระบวนการที่มุ่งสร้างเสริมผู้เรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน มีทักษะ การดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศิลธรรม

จริยธรรม รู้จักการเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา รู้จักคิดตัดสินใจ แก้ปัญหาในช่วงวิกฤต วางแผน การศึกษาต่อ และพัฒนาตนสู่โลกอาชีพ และการมีงานทำ รวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ดังนั้น การแนะแนวจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคน โดยองค์รวม ทั้งทางด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ ให้เป็นบุคคลที่สามารถบูรณาการ ความคิด ค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรม และเทคโนโลยีเข้าสู่วิถีชีวิตคนไทยได้อย่างเหมาะสม

ชัยรัตน์ แก้วแสนสุข (2545 : 19-20) กล่าวว่า ทั่วโลกประสบการณ์ที่จัดให้นักเรียนต้องฝึกให้รู้จักคิด วิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต ในครอบครัว ในชุมชน ในสังคมที่สลับซับซ้อน รู้เหตุผลของสิ่งที่เกิดขึ้น รู้จักเลือกดำเนินชีวิตที่ดีงาม สอดคล้องกับ ความเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และข่าวสารใหม่ๆ มีจิตสำนึกถึงปัญหาอันตราย ที่เกิดขึ้นในสังคม มุ่งมั่นพัฒนาชีวิตที่ท่าประโยชน์ต่อสังคม ต่อบ้านเมือง โดยไม่ย่อท้อ ดังนั้น การจัดมวลประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กไทยให้มีคุณภาพในยุคโลกาภิวัตน์อย่างสมบูรณ์ โรงเรียนต้องนากระบวนกรแนะแนว มาสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนา และเติมเต็มด้วยเหตุผล ดังต่อไปนี้

1. โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันแรกของชีวิตนักเรียน และเป็นหน่วยสังคมที่รองลงมาจากครอบครัว และชุมชน เมื่อนักเรียนเข้ามาโรงเรียนต้องเผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ในโรงเรียน เช่น สถานที่ บุคคล ย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น การปรับตัว การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน เป็นต้น งานแนะแนวจึงเข้ามามีบทบาทในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนการปรับตัวแก่นักเรียนอย่างถูกต้องเหมาะสม

2. นักเรียนทุกคนอยู่ในวัยที่กำลังพัฒนาตามธรรมชาติทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม หากได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนอย่างถูกต้อง เหมาะสม ก็จะทำให้ให้นักเรียนวัยนี้พัฒนาตนเองจนถึงขีดสุด คือมีวุฒิภาวะเหมาะสมกับวัย งานแนะแนว มีส่วนสำคัญที่จะส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนมีวุฒิภาวะทุกด้านเหมาะสมกับวัย

3. ปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจ สังคมเปลี่ยนแปลงไป พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องดิ้นรนหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว พ่อแม่ไม่มีเวลาให้กับลูกที่อยู่ในวัยเรียน และนักเรียนประถมศึกษา ยังต้องการความรัก ความเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิดจากพ่อแม่ ซึ่งหากไม่ได้รับการทดแทน อย่างเหมาะสม ก็จะทำให้เกิดปัญหาต่อจิตใจของเด็ก ซึ่งจะส่งผลให้พัฒนาการด้านอื่นๆ ของเด็กหยุดชะงัก และล่าช้าลงไปด้วย โรงเรียนซึ่งมีครูเปรียบเสมือนพ่อแม่ที่สองของเด็กจึงควรใช้บทบาทนี้ในการสร้างความเข้าใจให้ความรักแก่นักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนกลุ่มดังกล่าว มีพัฒนาการทุกด้านทัดเทียมกับนักเรียนกลุ่มอื่น ซึ่งกิจกรรมแนะแนวจะช่วยป้องกันปัญหาดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

4. สภาพแวดล้อมทั้งสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้นักเรียนปรับตัวไม่ทัน มีความรู้สึกสับสน ดำเนินชีวิตอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จนกลายเป็นปัญหา

สังคม ซึ่งส่งผลเสียต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของนักเรียนไปด้วย โรงเรียนเป็นสถาบันที่สองและ
ค่านิยมต่างๆ ให้แก่นักเรียน กิจกรรมแนะแนวจะช่วยให้ครูสามารถช่วยเหลือนักเรียน ให้ปลอดภัย
รอดพ้นจากปัญหาอันอาจเกิดจากภาวะดังกล่าว โดยการป้องกันไว้เสียก่อน

5. ความเจริญก้าวหน้าของวิชาการ เทคโนโลยี ทำให้นักเรียนต้องตื่นรนเพื่อการเรียนรู้และ
การเตรียมตัวในการประกอบอาชีพมากขึ้น นักเรียนจึงมีความจำเป็นต้องรู้โลกที่กว้าง ในทุกด้าน
ความสนใจ และความสามารถของตนเอง เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเลือกอาชีพ ที่เหมาะสมต่อไป
นอกจากความสำคัญ และความจำเป็นดังกล่าวข้างต้นแล้ว สิ่งที่สำคัญและมุ่งหวังที่สุดของนัก
บริหารการศึกษา คือ การพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร นั่นคือ นักเรียน
มีความรู้ ความสามารถ มีสุขภาพกายใจที่ดี ตลอดจนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นต้นว่า การมี
วินัย ซื่อสัตย์ ขยัน ประหยัด อุตุน มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ พร้อมทั้งจะทาประโยชน์ให้กับ
สังคมตามบทบาทที่สมควรแก่วัย ซึ่งการนางานแนะแนวไปจัดและดำเนินการอย่างถูกต้อง
เหมาะสม จึงเป็นกลวิธีหรือวิธีการที่แยบยลที่จะพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรม สมเจตนารมณ์
ของหลักสูตร

สรุปได้ว่า การแนะแนวในสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นต่อผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง
เพราะเป็นการพัฒนาผู้เรียน ทั้งทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม จิตใจ อันจะเป็น การป้องกันปัญหา
ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น นอกจากนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับปัญหา ทั้งในปัจจุบัน และอนาคต
ได้อย่างผู้มีปัญญา รู้เท่าทันโลก เป็นผู้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รู้จักเลือกดำเนินชีวิตที่ดีงาม
สอดคล้องกับ ความเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และข่าวสารใหม่ๆ มีชีวิต ที่มีความสุขทั้ง
ทางกาย ทางจิตใจ และสังคม สามารถปรับตนเองให้เข้ากับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจน
จะเป็นการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนตั้งแต่เริ่มเข้าเรียน ในระดับต้นๆ ซึ่งจะมีผล
ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ สามารถบูรณาการความคิด ค่านิยม ประเพณี
วัฒนธรรม เทคโนโลยี ให้เข้าสู่วิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม สามารถเติบโตเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ
ของประเทศชาติ

การบริหารงานแนะแนว

หลักการบริหารงานแนะแนว

ในการทำงานด้านหลักการบริหารงานแนะแนวนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์สำหรับปฏิบัติงานจึงจะทำให้หลักการแนะแนวนักเรียน บรรลุผลสำเร็จตามจุดหมาย ผู้ที่ทำงานด้านนี้ นอกจากจะต้องเข้าใจอย่างละเอียด และแจ่มชัดแล้วจะต้องพยายามตระหนักถึงความสำคัญของหลักต่างๆ อยู่เสมอว่า เป็นสิ่งที่ต้องนำมาใช้อย่างจริงจัง มีความถูกต้องและความเหมาะสม

ธีรวุฒิ ประทุมทรัพย์ (2544 : 88-99) ได้กล่าวถึง หลักการบริหารงานแนะแนว สรุปได้ดังนี้

1. หลักข้อมูล หมายถึง ผู้บริหาร โรงเรียนจำเป็นต้องพิจารณาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการความสนใจและวัยของนักเรียนในแต่ละปีการศึกษาเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาจัดบริการแนะแนวให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2. หลักการครอบคลุม หมายถึง ผู้บริหาร โรงเรียนต้องตระหนักว่าการจัดบริการแนะแนวต้องให้ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม และจัดให้ครบถ้วนทั้ง 5 บริการ คือ การบริการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล บริการติดตามผล เพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

3. หลักเพียงพอ หมายถึง ผู้บริหาร โรงเรียนควรตระหนักว่าความเพียงพอของครูแนะแนวนั้นประกันความสำเร็จของการจัดแนะแนวได้ในอัตราส่วนที่เหมาะสมคือ ครูแนะแนว 1 คน ต่อ นักเรียนประถมศึกษา 350 คน และครูแนะแนว 1 คน ต่อ นักเรียนมัธยมศึกษา 300 คน

4. หลักคุณภาพ หมายถึง ผู้บริหาร โรงเรียนต้องตระหนักว่าบริการแนะแนวที่ได้คุณภาพดีนั้นจัดทำโดยบุคลากรที่มีคุณภาพ คือ ได้รับการศึกษาทางด้านการแนะแนวมาโดยเฉพาะพร้อมทั้งได้รับการฝึกหัดอบรม จนเกิดความรู้ความสามารถ ความชำนาญ ในด้านการให้คำปรึกษาอย่างดี และจะทำให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายภารกิจการจัดบริการแนะแนวนั้นสามารถทำงานได้ดีและมีคุณภาพ

5. หลักถูกวิชาชีพ หมายถึง ผู้บริหาร โรงเรียนพึงตระหนักว่าผู้ทำหน้าที่แนะแนวจำเป็นต้องมีอุปกรณ์ เครื่องมือที่ถูกต้องสมบูรณ์เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพครูแนะแนว เพื่อใช้ในการแนะแนว และให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเป็นรายบุคคล ห้องให้คำปรึกษาเป็นสถานที่ที่ครูแนะแนวใช้ประกอบวิชาชีพในประเด็นที่เป็นหัวใจของการแนะแนว

6. หลักการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ หมายถึง ผู้บริหาร โรงเรียนพึงตระหนักว่าการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับครูแนะแนวรายบุคคลอย่างชัดเจนและเขียนเป็นหนังสือ

ไว้นั้นมีความสำคัญมาก เพราะครูแนะแนวจะทำงานไม่ก้าวก่ายหน้าที่กันและกัน เพราะรู้หน้าที่ความรับผิดชอบของตน นอกจากให้ครูแนะแนวรับทราบเรื่องหน้าที่และความรับผิดชอบของตนแล้วมีความจำเป็นอย่างยิ่งให้ครูทั้งโรงเรียนจะต้องทราบด้วยว่าการปฏิบัติงานของครูแนะแนวนั้นถือเป็นชั่วโมงการสอน และมีความสำคัญมากในการนำมาประกอบการพิจารณาความดีความชอบประจำปีด้วย ครูแนะแนวจะรู้สึกว่าการจัดบริการแนะแนวมีความสำคัญพอๆ กับการจัดหน้าที่ การเรียนการสอน

7. หลักอบรม หมายถึง ผู้บริหาร โรงเรียนพึงตระหนักว่าครูแนะแนวที่ปฏิบัติงานได้ดีมีคุณภาพสูงนั้น คือ ครูแนะแนวที่ได้รับการอบรมจนมีความรู้ความเข้าใจงานแนะแนวอยู่เสมอถึงแม้ว่าจะจบการศึกษาด้านการแนะแนวมาโดยตรงก็ตามการอบรมก็ยังคงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการอบรมให้รู้จักการวางแผนงานแนะแนวระยะสั้นและระยะยาวการอบรมด้านการวิจัยในการปฏิบัติงานแนะแนวการอบรมด้านการบริการสนเทศให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษา ตลอดจนการอบรมให้เข้าใจด้านหลักสูตร วิธีเลือกวิชาบังคับเลือก วิธีเลือกเสรีความมุ่งหมายของหลักสูตร ธรรมชาติของแต่ละวิชาเกณฑ์อย่างต่ำในการเลือกวิชา การใช้แบบทดสอบต่างๆ การใช้แบบสอบถามครูแนะแนวในเรื่องความต้องการอบรมควรกระทำทุกปีการกระตุ้นส่งเสริมสนับสนุนให้ครูไปศึกษาดูงานแนะแนวของโรงเรียนอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการอภิปรายปัญหาการจัดบริการแนะแนวร่วมกันก็ถือเป็นการอบรมที่มีคุณภาพเช่นกัน

8. หลักการแก้ไขปัญหา หมายถึง ผู้บริหาร โรงเรียนพึงตระหนักว่าครูแนะแนวที่ได้รับการมอบหมายให้จัดบริการแนะแนวนั้นก็มีปัญหาเหมือนกันปัญหาบางอย่างก็สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง ปัญหาบางอย่างก็ต้องอาศัยผู้บริหาร โรงเรียนช่วยเหลือแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรทางด้านบริหารเช่น เงิน วัสดุอุปกรณ์ บุคลากรแนะแนว และเครื่องมือต่างๆ ผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้เป็นระยะๆ อย่าปล่อยให้ปัญหาไว้นานแก้ไขไม่ได้ ส่วนกรณีที่ยังแก้ไขไม่ได้ต้องรอความพร้อมอื่นๆอยู่ ต้องสื่อสารให้ครูแนะแนวที่กำลังรอรับการแก้ไขปัญหายู่ได้ทราบด้วย

วัชร ทรัพย์มี (2545 : 4-5) ได้กล่าวถึง หลักการบริหารงานแนะแนว โดยสรุปได้ดังนี้

1. การแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา จัดขึ้นเพื่อช่วยให้การศึกษาเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น การแนะแนวจึงจำเป็นต้องจัดทำควบคู่กัน กับการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ให้นักเรียนได้เจริญเติบโตในทุกๆด้าน

2. บริการแนะแนวในโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนทุกคน จัดให้ทั้งผู้ที่มีปัญหาและไม่มีปัญหา เพราะการแนะแนวมีจุดมุ่งหมายทั้งในด้านการป้องกันปัญหา การแก้ปัญหา และการส่งเสริมพัฒนาการให้นักเรียนแต่ละคนมีความเจริญงอกงามในทุกๆ ด้าน

3. การแนะนำจัดขึ้นเพื่อช่วยพัฒนาบุคคลที่มารับบริการให้มีพัฒนาการถึงขีดสุดในทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อย่างถูกต้องตามหลักวิธีการ และมีระเบียบแบบแผน

4. การแนะนำเน้นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นหลักสำคัญ ฉะนั้น ครูแนะนำจำเป็นต้องรู้จักนักเรียน และต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยใช้กลวิธีศึกษาเด็กเป็นรายกรณี เช่น ใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบทดสอบวัดสติปัญญา ความถนัด หรือใช้แบบสอบถามต่างๆ เพื่อจะได้ช่วยให้สามารถวางหลักสูตร และจัดวิชาเรียนให้เหมาะสมขึ้น พร้อมทั้งจะได้ช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างๆ และช่วยให้เรียนได้ตามความสามารถ ความถนัด และเหมาะสมกับเอกกัตบุคคลด้วย

5. การแนะนำเกิดจากความร่วมมือและการประสานกันของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอก โรงเรียน การแนะนำที่มีประสิทธิภาพต้องเกิดจากความร่วมมือและความเต็มใจของผู้มาใช้บริการและบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร โรงเรียน ครูทุกคน บุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียน รวมทั้งบุคลากรและสถาบันต่างๆ ในชุมชน ดังนั้นผู้ทำหน้าที่ให้การแนะนำจึงต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้วย

6. การแนะนำยึดหลักสิทธิและเสรีภาพของบุคคล นักแนะนำตระหนักในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ในการที่จะเลือกตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาลเลือกแนวทางการดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างฉลาดรอบคอบและมีประสิทธิภาพ นักแนะนำเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทางให้นักเรียนเข้าใจตนเอง ตัดสินใจด้วยตนเอง สามารถปรับตัวด้วยตนเองได้และนำตนเองได้ดี

7. การแนะนำเป็นกระบวนการที่ต้องจัดทำอย่างต่อเนื่องทุกวัยและทุกระดับการศึกษา และจะต้องจัดดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นขั้นตอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ ฉะนั้นการจัดบริการแนะนำจึงต้องมีการวางแผนงานระยะยาวมีโครงการแผนงานหรือปฏิทินปฏิบัติงานตลอดปี และมีการติดตามผลงานที่ได้ดำเนินการไปแล้ว และต้องมีการประเมินผล โครงการแนะนำเป็นระยะๆ ด้วย

8. การแนะนำจะสามารถดำเนินการ ได้ดีนั้น ต้องได้รับข้อมูลจากนักเรียนในด้านต่าง ๆ ตรงตามข้อเท็จจริงและเป็นปัจจุบัน และต้องอาศัยกลวิธีทางวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในการแก้ไขปัญหา

9. การแนะนำควรดำเนินการจัดบริการต่างๆ ให้ครอบคลุมในทุกด้านทั้งในด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม

10. การแนะนำมีหลักการในการช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวได้ดีในปัจจุบัน และรู้จักวางแผนที่ดีในอนาคต

11. การแนะแนวจำเป็นต้องอาศัยนักแนะแนวที่มีคุณสมบัติที่ดีและต้องผ่านการฝึกอบรมทางด้านการแนะแนวมาโดยเฉพาะ เข้าใจวิธีการของการแนะแนวอย่างดี และต้องเป็นผู้มีเมตตาธรรมมีคุณธรรมประจำใจของคนด้วย

12. นักแนะแนวจะต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ในวัยต่างๆ ของมนุษย์เป็นอย่างดี และต้องตระหนักในหน้าที่ ความรับผิดชอบ และขอบเขตความสามารถของตนในการให้ความช่วยเหลือผู้มารับบริการ ถ้าหากไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ต้องส่งผู้มารับบริการไปยังผู้ที่มีความชำนาญมากกว่าต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ค : 31) ได้กล่าวถึง หลักการบริหารงานแนะแนว ไว้ดังนี้

1. จัดให้กับทุกคน (ไม่เลือกปฏิบัติ) และให้บริการด้วยความเคารพในเกียรติแห่งความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้รับบริการเป็นสำคัญ
2. การจัดบริการต้องคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพของบุคคล ไม่มีการบังคับ
3. การให้บริการต้องเปิด โอกาสให้ทุกคน ได้มีบทบาทสำคัญในการใช้ปัญญาเรียนรู้หาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง และได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ
4. การให้บริการต้องตอบสนองตามความต้องการของผู้รับบริการ และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. การให้บริการคือการอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมในการสร้างเสริมพัฒนาการหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์
6. การให้บริการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ เป็นภารกิจที่พึงกระทำด้วยความเมตตา และด้วยความเข้าใจ และทุกคนควรมีส่วนร่วม

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 :24) ได้กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไว้ดังนี้

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจและธรรมชาติของผู้เรียน
2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ที่ต้องสนองตอบจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
3. จัดกิจกรรมเพื่อผู้เรียนทุกคน โดยครอบคลุมด้านการศึกษา การงานและอาชีพชีวิตและสังคม
4. จัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนมีอิสระในการคิดและตัดสินใจ

5. จัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด ด้วยการปฏิบัติจนเกิดทักษะหรือการเรียนรู้

6. ให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยครูแนะแนวทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและประสานงาน

ฉะนั้น การดำเนินการบริหารจัดการงานแนะแนวในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ดำเนินการ ควรมีหลักยึดถือเบื้องต้นที่สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน และสังคม ดังที่กรมวิชาการ (2536 : 21-22) ได้กล่าวถึงหลักการแนะแนวในโรงเรียน สรุปไว้ว่า ควรจะเน้นถึงความสำคัญของบทบาทครูในหน้าที่แนะแนว โดยเฉพาะครูประจำชั้น หรือ ครูที่ปรึกษา ซึ่งมีความใกล้ชิดกับนักเรียน และใช้เวลาร่วมกับนักเรียนมากกว่าคนอื่น ๆ บทบาทหน้าที่ ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดกิจกรรมแนะแนว ทั้งนี้ ครูจะต้องมีการวางแผน ดำเนินร่วมกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียน จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากครูทั้งหมด หมายความว่า ก่อนที่จะดำเนินการจัดกิจกรรม แนะแนวให้แก่ นักเรียน คณะครูทุกคนควรมีความรู้ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งเกี่ยวกับความจำเป็นที่โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมแนะแนว วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนว ตลอดจนหน้าที่ของครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารทุกคนที่ต้องปฏิบัติ ด้วย การประสานงานและร่วมมือระหว่างบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งใน และนอกโรงเรียน โดยมีครูที่เป็นผู้มีความรู้ด้านการแนะแนวเป็นผู้นำ ในการปฏิบัติงาน และจะต้องทำควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ นักเรียน เช่น การแนะแนววิชาเรียน การประพฤติปฏิบัติ การแก้ไขปัญหาต่างๆ ซึ่งในการจัดกิจกรรมแนะแนวต้องให้ตอบสนอง และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของนักเรียนแต่ละคนและจัดให้ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา อาชีพ สังคม และส่วนตัว ด้านการดำเนินการแนะแนวนั้น ต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องมีแผนงาน มีโครงการดำเนินงานตลอดปี มิใช่จัดทำในช่วงหนึ่งหรือ จัดเมื่อเกิดปัญหาขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้ โรงเรียนจะต้องให้การสนับสนุนเงินงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ เพื่อให้การปฏิบัติงานแนะแนวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ สุดท้ายจะต้องมีการติดตามประเมินผลทุกเรื่องอย่างครบถ้วน

สรุปได้ว่า หลักการบริหารงานแนะแนว เป็นสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึง คือ การแนะแนวเป็นบริการที่จัดให้กับทุกคน และการแนะแนวมีความสำคัญต่อชีวิตในทุกๆระยะ ต้องยึดถือเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ ต้องยึดหลักความจริงที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีคุณค่าและมีความสามารถ ควรจะช่วยให้บุคคลสามารถสร้างจุดมุ่งหมายในชีวิตที่เหมาะสม และดำเนินชีวิตตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งใจ และการยึดหลักสิทธิและเสรีภาพระหว่างบุคคล นอกจากนั้น การแนะแนวเป็นกระบวนการที่ยืดหยุ่นได้ และการแนะแนวจะประสบความสำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร ผู้รับบริการแนะแนวและบุคลากรทุกฝ่ายร่วมมือกัน

ปรัชญาของการบริหารงานแนะแนว

ปรัชญาของการบริหารงานแนะแนว ที่เป็นการเชื่อพื้นฐานของการแนะแนวที่เกี่ยวกับการให้บริการแนะแนวของโรงเรียนมีดังนี้

ลักษณะ สิริวัฒน์ (2543 : 9-10) ได้กล่าวถึง ปรัชญาของการบริหารงานแนะแนว ไว้ดังนี้

1. มนุษย์มีความแตกต่างกันทั้งบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย เจตคติความรู้สึกสภาวะของจิตและอารมณ์ ความสนใจ ความสามารถ ความถนัดและสติปัญญา
2. พฤติกรรมของมนุษย์ย่อมมีสาเหตุ มีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้
3. มนุษย์ทุกคนย่อมมีปัญหา มีความคับข้องใจ และต้องการรับการช่วยเหลือยิ่งเป็นเด็กมากเพียงใดยิ่งต้องการได้รับการช่วยเหลือมากเพียงนั้น เพราะอ่อนต่อโลก ขาดประสบการณ์ มีความยุ่งยากที่จะแก้ปัญหาตามลำพัง

4. มนุษย์มีศักดิ์ศรี มีศักยภาพ มีคืออยู่ในตัวที่เป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงยิ่งจะมีความสุขก็ต่อเมื่อได้ใช้ความรู้ ความสามารถ สติปัญญาอย่างเต็มที่ หากได้รับการแนะแนวถูกต้องจะสามารถช่วยเหลือตนเองและพัฒนาการจนถึงขีดสุดการแนะแนวยึดหลักเมตตาธรรม อาศัยความรัก ความหวังดีต่อกัน ยึดมั่นในความเป็นประชาธิปไตย เคารพกันตามเหตุผลและร่วมมือประสานงาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 ก : 38-39) ได้กล่าวถึง ปรัชญาของการบริหารงานแนะแนว ไว้ดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนมีคุณค่า ทั้งคุณค่าต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม ทั้งสังคมที่เขาเป็นสมาชิกอยู่และสังคมที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ทุกคนจึงสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และมีสิทธิโดยเท่าเทียมกันที่จะตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และมีสิทธิโดยเท่าเทียมกันที่จะพัฒนาตนให้มีความสามารถสูงสุดตามศักยภาพที่แต่ละคนมีอยู่
2. มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรี ที่สามารถจะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในฐานะเป็นบุคคลหนึ่งของสังคม ฉะนั้นทุกคนจึงควรได้รับการยอมรับ โดยทัดเทียมกันในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่ง ของสังคมเช่นกัน
3. มนุษย์แต่ละคนมีความแตกต่างกัน และทุกคนมีทั้งส่วนดีและส่วนด้อย ดังนั้น ทุกคนจึงควรยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. พฤติกรรมทุกพฤติกรรมของมนุษย์มีสาเหตุ หรือมีที่มาที่ไปเสมอ ฉะนั้น การเข้าใจเหตุผลของการแสดงพฤติกรรมใดๆ ของบุคคลจำเป็นต้องค้นหาสาเหตุ และปัจจัยที่ส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมนั้นๆ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ค : 31) ได้กล่าวถึงปรัชญาของการบริหารงานแนะแนวไว้ดังต่อไปนี้

1. ทุกคนมีคุณค่า และมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์
2. ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน
3. แต่ละคนมีศักยภาพที่สามารถพัฒนาและเรียนรู้ได้
4. แต่ละคนมีความแตกต่างกัน แต่มีความต้องการพื้นฐานที่เหมือนกัน
5. พฤติกรรมย่อมมีสาเหตุและบุคคลเปลี่ยนแปลงได้ตามสาเหตุ
6. ทุกคนย่อมมีปัญหา คนเป็นสัตว์สังคมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันและพฤติกรรมแต่ละคน

ย่อมส่งผลกระทบต่อบุคคล

สรุปได้ว่า ปรัชญาของการบริหารงานแนะแนว เป็นความเชื่อ และแนวความคิดที่จะเป็นเครื่องนำไปสู่การปฏิบัติ จึงมีความจำเป็นเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแนะแนว ซึ่งเป็นงานที่ต้องมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับบุคคลอยู่เสมอ และ โดยตรงแล้ว ผู้แนะแนวจะต้อง มีความเข้าใจในธรรมชาติของความเป็นมนุษย์อยู่ตลอดเวลา ยึดหลักเมตตาธรรม อภัยความรัก ความหวังดีต่อกัน ยึดมั่นในความเป็นประชาธิปไตย เคารพกันตามเหตุผล ยิ่งไปกว่านั้นงานแนะแนวเป็นงานที่ต้องอาศัยความรู้ และความเข้าใจตลอดจนความเชื่อในศาสตร์สาขาอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ธรรมชาติของงานการแนะแนวในลักษณะเช่นนี้จึงต้องอยู่ในความเข้าใจของผู้แนะแนวและผู้เกี่ยวข้องด้วย โดยตลอดเช่นเดียวกัน

ประเภทของการบริหารงานแนะแนว

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2546 : 6) ได้แบ่งประเภทของการบริหารงานแนะแนวออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 3 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 การแนะแนวการศึกษา หมายถึง กระบวนการต่างๆ ที่ช่วยให้บุคคลหรือเด็ก มีพัฒนาการทางสติปัญญา มีความเฉลียวฉลาด เช่น วิธีการค้นคว้าวิชาต่างๆ วิธีการใช้อุปกรณ์ในการเรียน วิธีการปรับตัวภายในโรงเรียน วิธีเลือกวิชาเรียน การศึกษาต่อการใช้ห้องสมุด การแก้ปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการเรียน เป็นต้น

การแนะแนวทางการศึกษามีหลักสำคัญที่ครูต้องยึดถือ คือ ช่วยให้เด็กรู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจวิชาที่ต้องเรียน ต้องวางจุดมุ่งหมายในการเรียน ใฝ่มีผู้แนะแนวการศึกษา มุ่งส่งเสริมให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับสภาพที่แท้จริงของตนเอง ดังนี้

1. รู้จักระดับสติปัญญาและความสามารถของตนเอง โดยดูจากผลการเรียน ความสนใจทัศนคติที่ดีจากการเรียน และความเข้าใจในการเรียน

2. ความถนัดของตนเอง เพื่อแนวทางในการสัมฤทธิ์ผลในการเรียน ต้องสามารถทราบ ว่าตนเองมีความถนัดพิเศษด้านใดบ้าง

3. สุขภาพร่างกายของตนเองสามารถที่จะศึกษาเล่าเรียนวิชาที่ตนเองต้องการได้หรือไม่ บุคคลที่อ่อนแอเจ็บไข้ ออคๆ แอคๆ จะเป็นอุปสรรคต่อการศึกษเล่าเรียนอย่างมากต้องพิจารณา เกี่ยวกับสุขภาพของตนเองก่อนเลือกวิชาเรียน

4. สุขภาพจิต อันเกิดจากปัญหาทางบ้านอาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจอย่างมาก เป็นความไม่สงบสุขในครอบครัว ปัญหาการแตกร้าง จะก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการเรียนอย่างมาก ทำให้การเรียนต่ำลงขาดประสิทธิภาพในการเรียน

5. ทุนทรัพย์ ถือเป็นสิ่งสำคัญในการเลือกวิชาเรียน ก่อนที่จะเลือกวิชาใดต้องตรวจสอบ ว่าตนเองมีทุนทรัพย์เพียงพอที่จะจับจ่ายใช้สอยเกี่ยวกับวิชานั้นหรือไม่ ถ้ามีปัญหาให้เลือกรับวิชา ที่มีค่าใช้จ่ายน้อย ผู้แนะแนวต้องช่วยเหลือเด็ก ได้รู้จักวิชาที่ตนเรียนอย่างแท้จริง ช่วยให้รู้จัก วางเป้าหมายของชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพที่แท้จริงของตนเอง ไม่ว่าจะวางเป้าหมายสูงหรือต่ำเกิน ความเป็นจริง

ประเภทที่ 2 การแนะแนวอาชีพ หมายถึง กระบวนการต่างๆ ที่ช่วยบุคคลในการเลือก อาชีพเลือกประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับความถนัด ความสามารถ และความสนใจของตน ตลอดจนการช่วยเตรียมบุคคลเพื่อประกอบอาชีพ การช่วยให้บุคคลมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ และ ช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาอาชีพของตนได้ การแนะแนวอาชีพต้องคำนึงถึงหลัก 3 ประการ ดังนี้

1. ช่วยให้บุคคลเข้าใจคุณสมบัติ ภูมิหลัง สภาพแวดล้อม ลักษณะความสามารถต่างๆ รวมทั้งความสามารถพิเศษของตนเอง ได้เป็นอย่างดี และมีการพิจารณาอย่างละเอียด

2. ช่วยให้บุคคลรู้จักอาชีพต่างๆ อย่างละเอียด โดยศึกษาอาชีพทุกอาชีพ ลักษณะงาน ของแต่ละอาชีพ โดยการจัดทำสมุดอาชีพ จัดงานวันอาชีพ รวบรวมประวัติผู้ประกอบอาชีพต่างๆ พาไปชมโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ การฉายภาพยนตร์หรือสไลด์เกี่ยวกับอาชีพพาไปดูการปฏิบัติงาน ของบุคคลในแต่ละอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงาน ค่าจ้าง สวัสดิการ และสภาพ การทำงานให้บุคคลได้มีโอกาสพิจารณา แต่ละอาชีพทุกแห่งทุกมุมก่อนที่จะตัดสินใจเลือกอาชีพ

3. ช่วยให้บุคคลคิดและตั้งเป้าหมายในการประกอบอาชีพ ให้เหมาะสมกับอัธภาพ ของตนสรุปกระบวนการแนะแนวเกี่ยวกับด้านอาชีพนี้จะเป็นการช่วยเหลือบุคคล ดังนี้

3.1 ช่วยให้บุคคลรู้จักและเข้าใจสภาพที่แท้จริงแห่งตน

3.2 รู้จักโลกของอาชีพและเข้าใจโลกของอาชีพอย่างแท้จริง

3.3 รู้จักตั้งเป้าหมายในการประกอบอาชีพ เลือกอาชีพ เตรียมตัวประกอบอาชีพ

การลงมือปฏิบัติ และการปรับตัวให้เข้ากับสภาพของหน้าที่การงานได้ดี การแนะแนวเกี่ยวกับการประกอบอาชีพนั้น ผู้แนะแนวต้องพยายามช่วยเหลือบุคคลให้ได้ความสามารถของเขาตรงกับงานที่เขาเลือกมากที่สุด

ประเภทที่ 3 การแนะแนวส่วนตัวและสังคม หมายถึง กระบวนการต่างๆ ที่ช่วยให้บุคคลมีชีวิต หรือความเป็นอยู่ที่สุขสมบูรณ์ มีความเจริญทั้งทางกายและทางจิตใจ มีอารมณ์มั่นคงสามารถที่จะปรับตัวเข้ากับสังคม และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้ อย่างมีความสุข เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ต่อตนเองและสังคม ปัญหาส่วนตัวและปัญหาสังคมจะถือว่าเป็นปัญหาใหญ่อีกปัญหาหนึ่งที่บุคคลจำเป็นต้องเผชิญอยู่ตลอดเวลา ไม่สามารถที่จะหลบหนีไปให้พ้นได้ ผู้แนะแนวมีหน้าที่ช่วยเหลือให้ผู้ประสบปัญหาได้รู้จักแนวทางในการปฏิบัติตน เมื่อประสบปัญหา ดังนี้

1. ช่วยให้นักศึกษาศึกษาตนเองอย่างละเอียด ทำความเข้าใจถึงสภาพที่แท้จริงของตนเอง ศึกษาปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับจุดเริ่มแรกของปัญหา นำปัญหามาเป็นศูนย์กลางแล้วหาสาเหตุแห่งปัญหา

2. ใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมีการคิดทบทวนและรู้จักใช้วิจารณญาณอย่างรอบคอบในการแก้ไขปัญหา

สุชา จันทน์อม (2547 : 145) ได้แบ่งประเภทของการแนะแนว ออกเป็น 3 ประเภท คือ การแนะแนวการศึกษา การแนะแนวอาชีพ การแนะแนวส่วนตัวและสังคม ซึ่งอาจสรุปแต่ละประเภทได้ดังนี้

ประเภทที่ 1 การแนะแนวการศึกษาคือ เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้นักเรียนวางแผนการศึกษาให้เหมาะสมตามความสามารถของตนเอง และเพิ่มพูนประสิทธิภาพทางการเรียนให้ดีขึ้น ได้รู้จักการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม การใช้ห้องสมุด การแบ่งเวลาเรียน และการเตรียมตัวสอบ ตลอดจนการแก้ปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับการเรียน

ประเภทที่ 2 การแนะแนวอาชีพ เป็นกระบวนการที่จะช่วยเหลือนักเรียนในการเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด ตามความต้องการของตนเอง และสังคม ให้รายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ อย่างกว้างขวาง ตลอดจนก้าวหน้าในการประกอบอาชีพนั้นๆ

ประเภทที่ 3 การแนะแนวส่วนตัว และสังคม เป็นกระบวนการที่จะช่วยเหลือให้นักเรียนดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข มีความเจริญ ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ มีความสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ได้เป็นอย่างดี รู้จักแก้ปัญหา ได้อย่างเหมาะสม รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ ต่อสังคม มีความสามารถในการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดีและรู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

สรุปได้ว่า ประเภทของการบริหารงานแนะแนว ทั้ง 3 ประเภท มีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง คือ การแนะแนวทางการศึกษาที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของบุคคล สามารถเลือกอาชีพตามที่ตนถนัด เหมาะสมกับสติปัญญา ความสามารถ ตามความต้องการของตนเอง และสังคม บุคคลที่ประสบความสำเร็จ ในอาชีพหรือหน้าที่การงาน หมายถึงความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ของชีวิต ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลประสบความสำเร็จในเรื่องส่วนตัว เข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคมได้อย่างมีความสุข

บทบาทผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารงานแนะแนว

ได้มีหน่วยงานและนักวิชาการ ได้กล่าวถึง บทบาทผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารงานแนะแนวไว้ดังนี้

ลักขณา ศรีวัฒน์ (2543 : 365 - 371) ได้ให้ความหมายบทบาทผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารงานแนะแนว หมายถึง เป็นผู้ที่มีความสามารถมีเทคนิคและปรัชญา มีหลักเกณฑ์ที่ดีสถาบันนั้นๆ ก็จะมี ความหวังความเจริญก้าวหน้า แต่ถ้าผู้บริหาร โรงเรียนขาดคุณสมบัติดังกล่าวไม่เอาใจใส่ในหน้าที่ ของตน สถานศึกษานั้น ก็คงจะมีความเจริญได้ยาก ผู้บริหารควรจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับงานแนะแนว ดังนี้

1. ผู้บริหาร โรงเรียน

1.1 เป็นผู้นำในการริเริ่มงานและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับงานแนะแนวของโรงเรียน จัดตั้ง โครงการแนะแนวและตั้งแผนกขึ้นใน โรงเรียน

1.2 เป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวและเป็นผู้ประสานงานเกี่ยวกับการแบ่ง ภารรับผิดชอบของกรรมการแนะแนวแต่ละบุคคล เพื่อให้ผู้ร่วมงานมีการให้ความร่วมมือกัน จัดการเลือก อบรม นิเทศ ผู้ที่จบเป็นที่ปรึกษาของนักเรียน

1.3 เป็นผู้ให้ความสนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น การจัดหางบประมาณ สถานที่ อุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ของการแนะแนว

1.4 เป็นผู้จัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับบริการแนะแนว แก่บุคลากรแนะแนว เพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นทักษะ และความเชื่อมั่นในงานแนะแนว โดยเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ที่มีชื่อเสียงทางการแนะแนวมาทำการนิเทศอาจารย์ประจำวิชา อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์โฮมรูม

1.5 เป็นผู้นำของโรงเรียนในด้านคุณธรรมและน้ำใจเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้ได้บังคับบัญชา และบุคลากรแนะแนวทำงานกันอย่างขันแข็ง จริงจัง โดยการไต่ถาม รับฟังปัญหาด้วยความเอาใจใส่ ให้ความสะดวก ช่วยเสนอแนะ แก้ไข และเป็นกำลังใจให้ทุกคนทำงานด้วยใจรักในงานแนะแนว นั้น

1.6 พิจารณาปรับปรุงหลักสูตร พัฒนาโครงการในโรงเรียนเสมอๆ ส่งเสริมพัฒนา
กิจกรรมหลักสูตร

1.7 เป็นผู้นำในการประชาสัมพันธ์โครงการบริการแนะแนวแก่ผู้ปกครอง และชุมชน
หรือกลุ่มประชาชนประเภทต่าง ๆ เพื่อช่วยในการแนะแนวนักเรียน และเพื่อสร้างเจตคติที่ดี
และได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือ

1.8 เป็นผู้ร่วมมือกับผู้บริหารอื่นๆ ในการวางโครงการแนะแนวตลอดจนดำเนิน
กิจกรรมแนะแนวกลุ่มในโรงเรียน

1.9 ทำความรู้จักสนิทสนมใกล้ชิดกับนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเป็นผู้จัด
ให้มีการประเมินผลและปรับปรุงบริการแนะแนวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ตรงกับความต้องการ
ของนักเรียนและชุมชน

1.10 เป็นผู้สรรหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติและบุคลิกภาพที่เหมาะสมเข้ารับตำแหน่ง
นักแนะแนวของโรงเรียน โดยให้มีอัตรากำลังที่เหมาะสมมาตรฐานสากล คือนักแนะแนวที่ทำงาน
แนะแนวเต็มเวลา 1 คน ต่อนักเรียน 250 คน

1.11 เป็นผู้กำหนดตารางเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมแนะแนวเช่นกิจกรรม
โฮมรูมการสอนกิจกรรมแนะแนว จัดเวลาสำหรับกิจกรรมพิเศษ เช่น การปฐมนิเทศ บัณฑิตนิเทศ
วันอาชีพ และกิจกรรมเสริมการแสดงผลของนักเรียน เป็นต้น

1.12 เป็นแบบอย่างแก่บุคลากรในโรงเรียน

2. ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่

2.1 สนับสนุนการดำเนินงานแนะแนว

2.2 ประสานกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2.3 ประชุมปรึกษาเฉพาะกรณี

2.4 กำกับ ติดตามประเมินผล

3. ครูแนะแนว

ครูแนะแนวมีบทบาทและหน้าที่ในการแนะแนวโดยตรง ดังนั้นจึงควรมีบทบาทและ
หน้าที่สำคัญดังต่อไปนี้

3.1 เป็นผู้นำในการดำเนินงานบริการแนะแนวในโรงเรียน โดยจัดให้มีบริการหลัก
สำคัญของโครงการบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ คือ บริการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็น
รายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผล

3.2 เป็นผู้ประสานงานและมีบทบาทร่วมกับผู้บริหาร โรงเรียนในการจัด โครงการ
บริการแนะแนว

3.3 ดำเนินงานร่วมกับผู้บริหาร โรงเรียนจัดให้มีการอบรมให้มีความเกี่ยวกับการแนะแนว แก่บุคลากรในโรงเรียน

3.4 ประชาสัมพันธ์และสนับสนุนเชิญชวนให้บุคลากรในโรงเรียนได้สนใจงาน และใช้บริการแนะแนว เช่น ให้การร่วมมือในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่ขอคำปรึกษาในเรื่อง การให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน

3.5 ทำหน้าที่ชี้แจง ทำความเข้าใจให้ความรู้แก่คณะครูและบุคลากรต่างๆ ของโรงเรียนเกี่ยวกับความมุ่งหมายของหน่วยงาน และประโยชน์ของบริการแนะแนว เพื่อช่วยให้ครู และบุคลากรฝ่ายต่างๆ มีเจตคติที่ดีต่องานแนะแนว มองเห็นความสำคัญและยินดีให้ความร่วมมือในการทำงานแนะแนว

3.6 ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้ผู้ปกครอง ได้มีความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนว เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญของบริการแนะแนว และยินดี ให้ความช่วยเหลือกับทางโรงเรียนในทางการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนว เช่น การเก็บข้อมูลนักเรียน การแก้ปัญหาความยุ่งยากของนักเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัด เช่น การเชิญเข้าร่วมประชุม การจัดวันอาชีพ และการปัจฉิมนิเทศ เป็นต้น

3.7 ทำหน้าที่ติดต่อขอความร่วมมือจากหน่วยงาน สถาบัน และหรือบุคคล ในชุมชน ในการจัดกิจกรรมแนะแนว เช่น การขอชมสถานที่ การเชิญมาเป็นวิทยากร และขอทุนช่วยเหลือ นักเรียนที่ขัดสนยากจนและการส่งนักเรียน ไปยังผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะ เป็นต้น

3.8 การประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนมาใช้บริการแนะแนว และเผยแพร่บริการงานแนะแนวให้กลุ่มประชาชนประเภทต่างๆ ได้รับทราบความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้า

3.9 ทำหน้าที่วิจัยและประเมินผลงานแนะแนว เพื่อจะได้รับการปรับปรุงแก้ไขบริการแนะแนว ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 ก : 42) ได้ให้ความหมายครูแนะแนว หมายถึง ครูแนะแนว ควรจะเป็นคุณสมบัติของครู และผู้แนะนำทั่วไปนั่นเอง โดยบริการแนะแนว จะเป็นบริการจาก “กัลยาณมิตร” ซึ่งมีหลักหรือองค์ความประพฤติ 7 ประการ เรียกว่าธรรม 7 ประการ ของกัลยาณมิตร คือ น่ารัก น่าวางใจ น่าเจริญใจ รู้จักพูดหรือพูดเป็น รู้จักฟังหรือฟังเก่ง แกล้งเรื่อง ลึกซึ้งได้ และไม่ชักจูงไปนอกเรื่อง

4. ครูที่ปรึกษา

ครูที่ปรึกษาหรืออาจารย์ที่ปรึกษาของนักเรียนเป็นผู้ที่ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด จึงนับได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมาก ในการแนะแนวและเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อนักเรียน จึงควรมีบทบาทที่สำคัญ ดังนี้

4.1 เป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียน คือ ต้องเป็นผู้ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจระบบการเรียนใน โรงเรียนลักษณะวิชา การเลือกวิชาเรียน และสายการเรียนเพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล

4.2 เป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับการเลือกกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน

4.3 เป็นผู้ฝึกอบรมนักเรียนในเรื่องความประพฤติ การปฏิบัติตนตามกฎและระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน

4.4 ต้องศึกษานักเรียนแต่ละคนในความรับผิดชอบ เพื่อให้รู้จักนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น ความถนัด ความสนใจ ความสามารถ และสติปัญญา เป็นต้น

4.5 เป็นผู้คอยให้กำลังใจแก่นักเรียนที่มีการปรับตัวผิดให้รู้จักปรับตนให้ถูกต้อง

4.6 คอยดูแลทุกข์สุขของนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบด้วยความเอาใจใส่ทั้งต้องทราบถึงความสัมพันธ์ของนักเรียนทุกคนในความรับผิดชอบด้วย

4.7 เอาใจใส่นักเรียนผู้มีปัญหาอย่างใกล้ชิด บางปัญหาควรให้ฝ่ายแนะแนวช่วยเหลือเป็นกรณี

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ข : 9 - 10) ได้กล่าวถึง บทบาทผู้เกี่ยวข้องของการบริหารงานแนะแนว ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร

ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ กำหนดทิศทางการดำเนินการพัฒนาการแนะแนวของสถานศึกษาเพื่อให้กระบวนการแนะแนวเอื้อประโยชน์ ต่อการพัฒนา นักเรียนอย่างแท้จริง

1.1 สร้างระบบงานและจัดโครงสร้างองค์กรแนะแนวของสถานศึกษาให้มีความชัดเจน

1.2 สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของงานแนะแนว

1.3 ส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติม ในเรื่องจิตวิทยาและการแนะแนวเพื่อให้สามารถบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ และเชื่อมโยงสู่การดำเนินชีวิตประจำวัน

1.4 คัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมทำหน้าที่ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการแนะแนว

1.5 ดูแล กำกับ นิเทศติดตาม และส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวอย่างเป็นระบบ

1.6 ร่วมมือในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นแก้ไขสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานแนะแนว

1.7 เป็นผู้นำทางการแนะแนวและใช้กระบวนการทางจิตวิทยาและการแนะแนวในการบริหารสถานศึกษา

1.8 ส่งเสริมความร่วมมือความเข้าใจอันดีระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน

1.9 ประสานงานด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน บ้าน วัด โรงเรียนในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว

2. บทบาทหน้าที่ของครูในโรงเรียน

ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรครูทุกคนจึงควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

2.1 ศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อการรู้จักและเข้าใจนักเรียนอย่างแท้จริง

2.2 ศึกษาเพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาและการแนะแนว

2.3 ให้คำปรึกษาเบื้องต้นในรายวิชาที่สอน ในด้านการศึกษาคือ การประกอบอาชีพ และบุคลิกภาพและบุคลิกภาพที่พึงประสงค์

2.4 ใช้ข้อมูลการรู้จักและเข้าใจในนักเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

2.5 สอดส่องดูแลเอาใจใส่นักเรียน ประสานข้อมูลกับครูที่ปรึกษา และครูแนะแนว

2.6 มีส่วนร่วมในการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษา ในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว

2.7 สอดแทรกและบูรณาการกิจกรรมให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตรในรายวิชาต่างๆ

3. บทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น

ครูที่ปรึกษาเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด และเป็นบุคคลสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมีบทบาท ดังนี้

3.1 ศึกษารวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดทำข้อมูลที่เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน

3.2 ศึกษารวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มพิเศษ เพื่อประสานข้อมูลในการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมและพัฒนา

3.3 ดูแลให้คำปรึกษากรณีปัญหาไม่ยุ่งยาก ซับซ้อนทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม

3.4 จัดกิจกรรมโครงการ/โครงการ ส่งเสริม พัฒนานักเรียน ในการรู้จัก รัก และเห็นคุณค่าในตนเอง มีทักษะชีวิตและทักษะทางสังคมที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย

3.5 ติดตามผลการพัฒนา ส่งเสริมและแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3.6 ประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อความร่วมมือในการส่งเสริมพัฒนาและแก้ไขปัญหานักเรียน

3.7 มีส่วนร่วมในการประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานแนะแนวของสถานศึกษา

4. บทบาทหน้าที่ของครูแนะแนว

ครูแนะแนวมีบทบาทเป็นที่ปรึกษา แก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน ในการให้ความรู้เทคนิคกระบวนการแนะแนวตามหลักจิตวิทยาและการแนะแนว ดังนี้

4.1 จุดประสงค์ให้ครูทุกคนใช้กระบวนการแนะแนวนักเรียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอและจริงจัง เป็นแกนนำให้ความรู้ ให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ครู ผู้ปกครอง ผู้ที่เกี่ยวข้องในการรู้จักและเข้าใจนักเรียนด้วยเทคนิควิธีและเครื่องมือทางการแนะแนวต่างๆ เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูมและกิจกรรมแนะแนว ให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติลักษณะนักเรียนที่เป็นเด็กพิเศษประเภทต่างๆ และเสนอแนวทางในการดูแล ส่งเสริมพัฒนา

4.2 เป็นผู้ให้คำปรึกษา แก่นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มาขอรับบริการทั่วไป ให้คำปรึกษา ทั้งที่ครอบคลุมขอบข่ายงานแนะแนวด้านการศึกษา อาชีพ และชีวิตและสังคม ทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล จัดทำการศึกษาวิจัย

4.3 เป็นผู้ประสานงาน กับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างเป็นระบบเครือข่ายงานแนะแนว ร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตร ติดตามผลการเรียนนักเรียนเพื่อการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนา

5. บทบาทหน้าที่ของนักเรียน

นักเรียนรู้จักและสามารถพัฒนาตนเองให้มีความสมบูรณ์เต็มตามศักยภาพนั้นจะต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ทั้งด้านการเรียน ด้านอาชีพ และการพัฒนาบุคลิกภาพ รวมทั้งการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ตามบทบาทหน้าที่ ดังนี้

5.1 รู้จักตนเองทุกด้าน ทั้งด้านความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ค่านิยมอารมณ์ และบุคลิกภาพ ด้วยการสำรวจ วิเคราะห์และประเมินตนเองตามสภาพความจริง

5.2 รู้จักจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง และปรับปรุงพัฒนา

5.3 รู้จักและเข้าใจเทคนิควิธีเรียนที่เหมาะสม เข้าใจและรู้จักเลือกใช้สื่อในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมที่เหมาะสม

5.4 วางแผนชีวิตในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความถนัด
เหมาะสมกับตนเอง

5.5 ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือผู้อื่นทั้งการเรียน การพัฒนาและแก้ไขปัญหา
ของโรงเรียน

5.6 มีส่วนร่วมในการป้องกัน พัฒนา และแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา

6. บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองในฐานะที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด จึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม
พัฒนา การตั้งทางร่างกาย จิตใจ และความสามารถในการเรียนรู้ ซึ่งต้องมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

6.1 เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตครอบครัวที่มีความรักความเข้าใจและ
บรรยากาศที่อบอุ่น

6.2 ยอมรับในศักยภาพของบุตรหลาน ให้โอกาสนักเรียนได้สำรวจและดำเนินการ
การประกอบการตัดสินใจในการเลือกแผนการศึกษาและการประกอบอาชีพ

6.3 ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในด้านข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อ
นักเรียน ในการพัฒนา ป้องกันแก้ไขปัญหา

6.4 มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว และเป็นเครือข่ายการแนะแนว
ของโรงเรียน

6.5 เป็นที่ปรึกษาหรือแนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีงามให้กับนักเรียน

7. บทบาทหน้าที่ของชุมชน

บทบาทหน้าที่ของชุมชน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและเยาวชน สอดส่องดูแลให้ความ
ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนเสมือนเป็นบุตรหลานของตนเองทั้งด้านความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน
โดยไม่แสวงหาผลประโยชน์จากเด็กและเยาวชน ร่วมมือกับสถานศึกษา จัดกิจกรรมให้เยาวชนได้
ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ เป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกประสบการณ์วิชาชีพแก่เด็ก
และเยาวชนเพื่อเพิ่มพูนทักษะความสามารถในด้านอาชีพ ติดตามผลการดำเนินงาน สะท้อนปัญหา
และร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียน แก่ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหาร
โรงเรียน

8. บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนมีอิทธิพลในการให้ข้อมูลการสร้างเจตคติ และค่านิยมแก่เยาวชนสื่อมวลชนจึง
ต้องมีบทบาทต่อการแนะแนว ดังนี้

8.1 ให้ความร่วมมือในการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในเชิง
สร้างสรรค์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

8.2 ให้การสนับสนุนและเป็นเครือข่ายในการพัฒนาการและขยายผลการแนะแนวอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

สรุปได้ว่า บทบาทผู้เกี่ยวข้องงานแนะแนว หมายถึง บทบาทหน้าที่ส่งเสริมพัฒนาการ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และความสามารถในการเรียนรู้ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก และเยาวชนให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนเสมือนเป็นบุตรหลานของตนเองทั้งด้านความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน โดยไม่แสวงหาผลประโยชน์จากเด็กและเยาวชน

การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน

ขอบข่ายของการแนะแนวมีสาระสำคัญ 3 ด้าน คือ การแนะแนวการศึกษา การแนะแนวอาชีพ และการแนะแนวเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ (กรมวิชาการ. 2546 : 33) กล่าวถึง ภาระงานในการแนะแนว ประกอบด้วย 5 บริการหลัก คือ

1. ด้านบริการสำรวจข้อมูล เป็นการศึกษา สำรวจ ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ครูรู้จักเด็กและเพื่อให้เด็กรู้จักตนเองในทุกด้าน วัฒนา พิศราวิช (2531 : 124-166) เสนอแนะแนวทางการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน ด้านบริการศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับด้านบริการสำรวจข้อมูล ดังนี้

บริการศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลเป็นบริการอันดับแรกของการแนะแนวเป็นบริการที่ทำให้ผู้แนะแนวและครูสามารถรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เทคนิคที่จะใช้เพื่อการรวบรวมข้อมูลจากตัวเด็กนั้นมีหลายวิธีดังนี้

1. การสังเกต การสังเกตแบ่งออกเป็นอย่างไม่เป็นทางการ และการสังเกตอย่างเป็นทางการ

2. การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

2.1 การสัมภาษณ์เพื่อหาความจริงเกี่ยวกับตัวเด็ก

2.2 การสัมภาษณ์เพื่อการให้คำปรึกษาเมื่อเด็กมีปัญหา และมาขอรับ

คำปรึกษา

2.3 การสัมภาษณ์เพื่อการรู้จักคุ้นเคยเพื่อให้เด็กเกิดความสบายใจใน

การระบายความรู้สึก

3. การเขียนอัตชีวประวัติ โดยให้นักเรียนเขียนอัตชีวประวัติของตนเอง ซึ่งการเขียนอัตชีวประวัติมี 2 อย่าง คือ การกำหนดหัวข้อให้เขียนโดยครู และการเขียนอย่างเสรี

4. การใช้มาตราส่วนประมาณค่า เป็นวิธีการศึกษาโดยวิธีรวบรวมความรู้สึกต่างๆ ของครูที่มีต่อนักเรียน แล้วตัดสินพฤติกรรมอุปนิสัยของเด็ก โดยจัดบันทึกลงในมาตราส่วน

ประมาณค่า ซึ่งจะมีตั้งแต่เลวมาก ถึงดีมาก ต่ำสุด ถึงสูงสุด ที่นิยมใช้จะมีตั้งแต่ 3-5 มาตรา มาตรา ส่วนประมาณค่าที่ใช้มี 4 แบบ คือ แบบให้คะแนน แบบพรรณนา แบบกราฟ และแบบเปรียบเทียบ

5. การออกแบบสอบถาม แบบสอบถามมี 3 ลักษณะ คือ

5.1 แบบสอบถามที่ต้องการทราบเรื่องราวที่เป็นจริง โดยให้
ตอบรับหรือปฏิเสธเพียงสั้นๆ เท่านั้น

5.2 แบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบเปิดเผยความรู้สึกหรืออารมณ์ส่วนตัว

5.3 แบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบมีโอกาสตอบแบบเสรีตามความคิดเห็น
ของตนเอง

6. สังคมมิติ คือ วิธีการที่จะศึกษาเกี่ยวกับสังคมของบุคคลที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน
โดยใช้วิธีการถึงสภาพความรู้สึกของเด็กแต่ละคนที่มีต่อเพื่อนร่วมกลุ่มของตน

7. การศึกษาเด็กเป็นรายกรณี เป็นวิธีการที่ใช้สำหรับสรุปข้อมูลของบุคคลเป็น
รายๆ ไป ซึ่งต้องมีการศึกษาประวัติรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ โดยกระทำต่อเนื่องกันเพื่อ
ช่วยให้บุคคลผู้ประสบปัญหาสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้

8. ระเบียบพหุติการณ เป็นวิธีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิด
ขึ้นกับตัวเด็กอย่างย่อๆ โดยมีการบันทึกอย่างสม่ำเสมอจากการสังเกตไปเรื่อยๆ ในช่วงระยะเวลา
หนึ่งแล้วสรุปผลเอาไว้

9. พฤติกรรมพรรณนา เป็นการรายงานพฤติกรรมเกี่ยวกับทุกๆ ด้านของเด็ก โดย
แยกพฤติกรรมออกเป็นหมวดๆ เช่น ความรับผิดชอบความสนใจ ทักษะคิด ความประพฤติ เป็นต้น
เพื่อช่วยให้ครูและผู้แนะแนวมีความเข้าใจเด็กยิ่งขึ้น

10. ระเบียบสะสม เป็นการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กตั้งแต่เริ่มเข้าเรียน
จนกระทั่งออกจากโรงเรียน ระเบียบสะสมจะมีข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กดังนี้ คือ ข้อมูลส่วนตัวข้อมูล
เกี่ยวกับสุขภาพ ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพ ข้อมูลเกี่ยวกับผล
ของการทดสอบ ข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรม ข้อมูลเกี่ยวกับ โครงการศึกษาและอาชีพ ข้อมูล
เกี่ยวกับการปรับตัว ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบพหุติการณ เป็นต้น ระเบียบสะสมแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ
ชนิดใส่ซอง และชนิดพับ

11. การไปเยี่ยมบ้าน เป็นวิธีที่ครูเดินทางไปเยี่ยมนักเรียนเพื่อพบปะกับ
ผู้ปกครอง เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจนักเรียนอย่างลึกซึ้งเพื่อประ โยชน์ในการแก้ปัญหาโดยครูต้องมีกลวิธี
ในการสัมภาษณ์ และสามารถปรับตัวเข้ากับผู้ปกครองอย่างดี

12. กลวิธีระบายความในใจ คือวิธีการทดสอบบุคลิกภาพของเด็ก โดยให้เด็ก
แสดงความรู้สึกออกมาโดยใช้เครื่องเร้ากระตุ้นแล้วนำไปตีความหมายอีกครั้งหนึ่ง

กลวิธีให้ระบายความในใจมี 2 ชนิด ดังนี้

12.1 แบบทดสอบการใช้หยดหมึกของรอสส์ซาซ โดยให้ผู้รับการทดสอบดูภาพจากหยดหมึก จำนวน 10 ภาพ โดยให้ดูครั้งละ 1 ภาพ ตามลำดับทั้ง 10 ภาพ แล้วให้แสดงความรู้สึกนึกคิดว่าเห็นอะไรจากภาพเหล่านั้น

12.2 แบบทดสอบของการดูภาพที่ไม่มีคำอธิบาย เป็นการตรวจดูบุคลิกภาพโดยให้ดูจากรูปภาพที่ไม่มีคำอธิบาย

13. การใช้แบบสำรวจปัญหา เป็นวิธีการสำรวจปัญหาของเด็ก โดยให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ถูก-ผิด หรือตอบว่า ใช่ หรือ ไม่ใช่ตัวอย่างให้อ่านข้อความต่อไปนี้ และขีดเส้นใต้คำว่าใช่หรือไม่ใช่ เช่น

(ใช่, ไม่ใช่) ท่านได้รับความพอใจจากกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

(ใช่, ไม่ใช่) ท่านสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนฝูงได้ดี

14. การทดสอบ เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดสติปัญญา ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ ทักษะคิด เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดลักษณะที่แท้จริงของนักเรียน เพื่อให้เข้าใจนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

พรรณราย ทรรศะประภา (2541 : 19-20) ได้กล่าวถึง การบริหารงานแนะแนวด้านบริการศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับด้านบริการสำรวจข้อมูล ดังนี้

การบริการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนแต่ละคน เพื่อต้องการจะทราบรายละเอียดต่างๆ เช่น ประวัติส่วนตัวพื้นเพเดิม อุปนิสัยใจคอ บุคลิกภาพ ระดับสติปัญญา ความสนใจ ความสามารถ ความถนัดตามธรรมชาติ เจตนาคิด ความเป็นอยู่ทางบ้าน อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง สถานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ทั้งนี้ก็เพื่อให้ครูและผู้เกี่ยวข้องในการให้การแนะแนว ได้รู้จักนักเรียนแต่ละคนได้ดียิ่งขึ้น จะทำให้ช่วยเหลือนักเรียน ได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

เรียม ศรีทอง (2546 : 4-11) ได้กล่าวถึง การบริหารงานแนะแนว ด้านบริการศึกษารวบรวมข้อมูลนักเรียนดังนี้

ด้านบริการศึกษารวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นการสำรวจรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนแต่ละคน เพื่อการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างถ่องแท้ ด้วยเครื่องมือและเทคนิคต่างๆ ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน สะดวกและง่ายต่อการใช้งานเพื่อการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาส่งเสริมผู้เรียนด้านต่างๆ ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ประวัติส่วนตัว ข้อมูลส่วนตัวข้อมูลผู้ปกครองข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว การเดินทาง มาโรงเรียน

2. ข้อมูลครอบครัวและฐานะเศรษฐกิจอาชีพของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง การศึกษาของบิดา มารดา รายได้ของครอบครัว จำนวนบุคคลในครอบครัว ระดับการศึกษา และ อาชีพของพี่น้อง ปัญหาเฉพาะของนักเรียน สถานภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว

3. ประวัติการศึกษา วัน เดือน ปี ที่เข้าเรียน เข้าเรียนในระดับชั้น ครูประจำชั้น เพื่อนสนิท และนักเรียนที่อยู่ใกล้บ้าน ความสนใจในกิจกรรมที่ร่วมภายในและภายนอกโรงเรียน ผลงาน ที่ปรากฏ และรางวัล ที่ได้รับ ผลการเรียนรู้แต่ละภาคเรียน

4. ประวัติสุขภาพ ประวัติสุขภาพในอดีต บันทึกการเจริญเติบโตในแต่ละปี การศึกษาโรคประจำตัวที่ต้องระมัดระวัง ประวัติการรักษา อุบัติเหตุร้ายแรงที่เคยได้รับ ประวัติ การเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว สายตา การได้ยิน การพูด การคิดยา

5. ความสนใจและเป้าหมายโครงการด้านการศึกษาและอาชีพการ ใช้แบบสำรวจ แบบทดสอบทางจิตวิทยา เพื่อสำรวจความสนใจอาชีพทดสอบบุคลิกภาพ ทดสอบความสามารถ ทางสติปัญญา ความสนใจในการเรียนการศึกษาคือ งานอดิเรก กิจกรรมนันทนาการ

6. ข้อมูลด้านบุคลิกภาพทักษะการเรียนรู้ความสามารถ และทักษะชีวิต สุขนิสัย ลักษณะนิสัยความสามารถพิเศษ คุณธรรมจริยธรรม การรู้จักตนเอง การปรับตัว ทักษะทางสังคม ทักษะในการแสวงหาความรู้ ทักษะในการวางแผนและการจัดการ ประโยชน์ของการรู้จัก และเข้าใจ ผู้เรียนการรู้จักและเข้าใจผู้เรียนก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการที่สำคัญ คือ สามารถจำแนก ผู้เรียนเป็นรายกลุ่มและรายคน เพื่อให้เห็นสภาพพื้นฐานทางครอบครัว เศรษฐกิจพฤติกรรม ที่มีแนวโน้มจะเป็นปัญหา หรือมีปัญหา จุดเด่นจุดด้อย ความถนัด ความสนใจความต้องการ ที่แท้จริง เพื่อจะได้จัดกิจกรรม ประสบการณ์การเรียนรู้บริการด้านต่างๆ รวมทั้งการเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหา ทั้งด้านสุขภาพกายจิตใจ พัฒนาและส่งเสริมให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม ได้อย่างเหมาะสมเทคนิคและเครื่องมือการรู้จักและเข้าใจผู้เรียนเทคนิคและเครื่องมือ ที่จะใช้เพื่อรู้จักผู้เรียนมีหลายประเภทและหลายชนิดการเลือกใช้ขึ้นอยู่กับความมุ่งหมาย สถานการณ์และสภาพปัญหาของผู้เรียนที่ต้องการศึกษาโดยมีเป้าหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุดและชัดเจนถูกต้องที่สุด

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2546 : 6) ได้กล่าวถึง การบริหารงานแนะแนว คือ การบริการสำรวจนักเรียนเป็นรายเป็นบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับด้านบริการสำรวจข้อมูล ดังนี้ บริการสำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นงานที่เกี่ยวกับการศึกษารายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับ ตัวนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อทราบความสนใจความถนัด ความสามารถ เจตคติ ลักษณะนิสัย อารมณ์ ฯลฯ พร้อมทั้งสิ่งแวดล้อมของนักเรียน เช่น สภาพความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในบ้าน อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ครูได้รู้จักนักเรียนและนักเรียน

ได้รู้จักตนเองมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ บริการสำรวจนักเรียนรายบุคคล มีเครื่องมือและวิธีการต่างๆ เช่น การสังเกตการสัมภาษณ์ การทดสอบการใช้แบบสอบถาม การเขียนอัตชีวประวัติ การทำสังคมมิติ บันทึกประจำวันการเยี่ยมบ้าน ระเบียบพฤติกรรม ระเบียบสะสม สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน แบบทดสอบทางสติปัญญา

สรุปได้ว่า ด้านบริการสำรวจข้อมูล เป็นการศึกษา สำรวจ ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสังเกต สัมภาษณ์ ใช้แบบสอบถาม การเขียนอัตชีวประวัติ สังคมมิติ การเยี่ยมบ้าน โดยมีการบันทึกข้อมูลในระเบียบพฤติกรรม ระเบียบสะสม สมุดรายงานประจำตัวผู้เรียน เป็นต้น เพื่อการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ให้ครู ได้รู้จักนักเรียนและนักเรียน ได้รู้จักตนเองมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และต้องการจะทราบรายละเอียดต่างๆ เช่น ประวัติส่วนตัวพื้นเพเดิม อุปนิสัยใจคอ บุคลิกภาพ ระดับสติปัญญา ความสนใจ ความสามารถ ความถนัดตามธรรมชาติ เจตคติ ความเป็นอยู่ทางบ้าน อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง สถานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง จะทำให้ช่วยเหลือนักเรียนได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

2. ด้านบริการสารสนเทศ เพื่อให้เด็กได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ที่จำเป็นในด้าน การศึกษา อาชีพ สภาพสังคม สิ่งแวดล้อม และเลือกปรับตนให้เหมาะสมต่อสถานการณ์ และ ความเปลี่ยนแปลง วัฒนา พัชรานิช (2531 : 124-166) เสนอ แนวทางการจัดบริการแนะแนว ในโรงเรียน ด้านบริการสารสนเทศ ดังนี้

การบริการสนเทศแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ บริการสนเทศทางการศึกษา บริการสนเทศทางอาชีพ บริการสนเทศทางด้านส่วนตัว และสังคมวิธีการบริการสนเทศมี 2 วิธี คือ

2.1 การจัดการบริการสนเทศเป็นรายบุคคล คือให้บริการเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับ อาชีพ การศึกษา การปรับตัว

2.2 การจัดบริการสนเทศเป็นหมู่ เป็นการให้บริการแก่นักเรียนหลายๆ คนพร้อมๆ กัน หรือเป็นกลุ่ม เช่น การประชุมพิเศษ การจัดกิจกรรม โรงเรียน การจัดงานอาชีพการจัดการศึกษานอกสถานที่ การจัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษาต่อ การจัดกิจกรรมพิเศษการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การทำป้ายข่าวสารหรือป้ายประกาศ การจัดข่าวสารหรือวารสารแนะแนว การจัดชุมนุม การอภิปรายโต้วาที การจัดประชุมใหญ่ การจัดบริการของห้องสมุด

พรรณราย ทรัพย์ะประภา (2541 : 19-20) ได้กล่าวถึง การบริหารงานแนะแนวด้านบริการสนเทศ ดังนี้

ด้านบริการสนเทศ เป็นบริการให้ความรู้ข่าวสารข้อมูลและรายละเอียดต่างๆ ในด้าน การศึกษา อาชีพ สังคมและส่วนตัวแก่นักเรียน เช่น การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การพานักเรียน ไปศึกษานอกสถานที่ การประชุมพิเศษ การจัดนิทรรศการ การสาธิตการจัดป้ายสนเทศ เป็นต้น

บริการสนเทศแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ข้อมูลทางการศึกษา เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ กิจกรรมเสริมหลักสูตรภายในโรงเรียน หลักสูตรต่างๆ ประวัติของสถาบันการศึกษารายวิชาที่เปิดสอนระเบียบต่างๆ ของโรงเรียน ค่าใช้จ่าย เวลาที่เปิดสอน ทุนอุดหนุนสำหรับการศึกษา เป็นต้น

2. ข้อมูลทางอาชีพ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพสภาพการณ์ในการทำงาน ความก้าวหน้าในการทำงาน ความต้องการของสถานประกอบการ เช่น ลักษณะของงานในแต่ละอาชีพ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ รายได้และความก้าวหน้าของอาชีพแนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงานต่ออาชีพ ความมั่นคงของอาชีพ การเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพสถานที่สมัครเข้าทำงานและสถานที่บริการเพื่อค้นคว้าเกี่ยวกับข้อมูลทางอาชีพ

3. ข้อมูลทางด้านส่วนตัวและสังคม เป็นข้อมูลช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจตนเองและผู้อื่นและสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ เช่น รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักความถนัด ความสนใจความสามารถ จุดเด่น ค่านิยม ตลอดจนลักษณะนิสัยหรือบุคลิกภาพ รู้จักว่าตนเองมีบุคลิกภาพลักษณะอย่างไร รู้จักสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น รู้จักบทบาทหน้าที่ของตน และรู้จักวิธีการวางแผนเกี่ยวกับการเงิน

ริยม ศรีทอง (2546 : 4-11) ได้กล่าวถึง การบริหารงานแนะแนว ด้านบริการสารสนเทศ ดังนี้

ด้านบริการสารสนเทศ เป็นบริการให้ข้อมูลข่าวสารความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้เรียนเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา การเลือกอาชีพ การทำงาน การปฏิบัติตนให้มิตักยะในด้านสังคม ประเภทของบริการสารสนเทศแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ บริการสารสนเทศด้านการศึกษาด้านบริการสารสนเทศด้านอาชีพ บริการสารสนเทศด้านอาชีพและสังคม

1. บริการสนเทศด้านการศึกษา เป็นการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนให้นักเรียนได้รับความรู้ เช่นการจัดป้ายนิเทศ การจัดทำแผ่นปลิว การจัดนิทรรศการ บริการยืมหนังสือ

2. บริการสนเทศด้านอาชีพ เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือเด็กในการเลือกอาชีพเตรียมการสำหรับการประกอบอาชีพ การเข้าทำงาน เช่น การจัดป้ายนิเทศ จุดมูมเกี่ยวกับเรื่องอาชีพ

3. บริการสนเทศด้านส่วนตัวและสังคม เป็นการจัดการบริการเพื่อช่วยให้บุคคลมีความเจริญทั้งทางกาย จิตใจ มีความมั่นคง สามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2546 : 6) ได้กล่าวถึง การบริหารงานแนะแนว คือ ด้านบริการสนเทศ ดังนี้

ด้านบริการสนเทศ เป็นงานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความรู้ไปยังกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียน โดยตรงเพื่อให้ นักเรียน ได้นำความรู้ ความเข้าใจเหล่านั้น ไปใช้พิจารณาและตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษา การประกอบอาชีพ และการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงบุคลิกภาพ ได้อย่างเหมาะสมตาม ทัศนคติที่เป็นจริงของสังคม ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความรู้ให้แก่ นักเรียน หรือการให้บริการ สนเทศ นั้นมีวิธีการและกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ แจกเอกสาร การสาธิต การจัดทำหนังสือคู่มือนักเรียน การจัดวันอาชีพ การบรรยาย การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ การจัดรายการเสียงตามสาย การจัดฉายวิดีโอ การปฐมนิเทศ การจัดกิจกรรม โยมรูม การศึกษา นอกสถานศึกษา การสอนกิจกรรมแนะแนวการปัจฉิมนิเทศ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ด้านบริการสารสนเทศ เป็นบริการให้ความรู้ข่าวสารข้อมูลและรายละเอียดต่างๆ ที่จำเป็นในการตัดสินใจ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ สังคม วัฒนธรรม ศิลธรรม จริยธรรม สุขภาพ และการปฏิบัติตนให้มีทักษะในด้านสังคมประเภทของบริการสารสนเทศ

3. ด้านบริการให้คำปรึกษา เพื่อช่วยให้เด็กสามารถคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้อย่างรอบคอบและเหมาะสม วัฒนา พิศราวณิช (2531 : 124-166) เสนอ แนวทางการจัดบริการ แนะแนวใน โรงเรียน ด้านบริการให้คำปรึกษา ดังนี้

ด้านบริการให้คำปรึกษา เป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ประสบปัญหาสามารถแก้ไข ปัญหาได้ด้วยตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเองเป็นอย่างดี สามารถเป็นผู้นำแห่งตนเองได้ และสามารถ วางแนวทางแห่งชีวิตในอนาคตได้ สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างเป็นสุข วิธีการ ในการให้คำปรึกษาแบ่งออกเป็น 3 วิธี คือ การให้คำปรึกษาแบบนำทาง การให้คำปรึกษาแบบ ไม่นำทาง การให้คำปรึกษาแบบสายกลาง ซึ่งในแต่ละวิธีการให้คำปรึกษามีรายละเอียดดังนี้

1. การให้คำปรึกษาแบบนำทาง เป็นวิธีการให้คำปรึกษาโดยยึดผู้ให้คำปรึกษาเป็น ศูนย์กลาง ผู้ให้คำปรึกษาทำหน้าที่วางแนวทาง ชี้แนะแนวทาง รวมทั้งวิธีปฏิบัติตนเกี่ยวกับการแก้ปัญหาให้จบสิ้นลงด้วยดี วิธีการให้คำปรึกษาแบบนำทางจะใช้เป็นกรณีพิเศษสำหรับเด็ก ที่ไม่สามารถคิดและรับผิดชอบตนเองได้

2. การให้คำปรึกษาแบบไม่นำทาง เป็นวิธีการให้คำปรึกษาโดยยึดถือผู้รับคำปรึกษา เป็นศูนย์กลาง ผู้ขอรับคำปรึกษาจะเป็นผู้ไปขอคำปรึกษาด้วยความสมัครใจ ไม่มีบุคคลใดบังคับหรือ สั่งคั่งไปโดยที่เขาไม่สมัครใจ วิธีการให้คำปรึกษาแบบ ไม่นำทางจะให้ความช่วยเหลือกับผู้ที่ ปรับตัวไม่ได้ แต่มีความต้องการคืนรนเพื่อความอยู่รอดของตนเอง

3. การให้คำปรึกษาแบบสายกลาง เป็นวิธีการให้คำปรึกษาโดยนำวิธีการ ให้คำปรึกษาแบบนำทาง และวิธีการให้คำปรึกษาแบบ ไม่นำทางมาใช้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความ รับผิดชอบร่วมกันระหว่างผู้ให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษา

พรรณราย ทรัพย์ะประกา (2541 : 19–20) ได้กล่าวถึง การบริหารงานแนะแนวด้านบริการ ให้คำปรึกษา ดังนี้

ด้านการบริการให้คำปรึกษา หมายถึง กระบวนการในการช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหาหรือมีความต้องการต่างๆ ให้บรรลุจุดหมายที่เขาปรารถนา บริการแนะแนวในโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับบริการให้คำปรึกษาเป็นสำคัญบริการให้คำปรึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญของการแนะแนว

เรียม ศรีทอง (2546 : 4-11) ได้กล่าวถึง การบริหารงานแนะแนว ด้านบริการให้คำปรึกษา ดังนี้

ด้านการบริการให้คำปรึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการจัดบริการแนะแนวนักเรียนเป็นการช่วยให้บุคคลที่มีปัญหาและความต้องการด้านต่างๆ ได้รู้จักเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การป้องกันและการตัดสินใจแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง การให้คำปรึกษาและการแนะแนวนักเรียนได้รับการสนับสนุนอย่างเด่นชัดมาก ปัจจุบันมีการพัฒนาการให้คำปรึกษานักเรียน โดยมุ่งเน้นที่การวางแผนชีวิต และอาชีพ มีโปรแกรมการส่งเสริมอ้อม โนทัศน์ และเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ มุ่งช่วยให้เยาวชนมีความเข้าใจในตนเองในเรื่องความสนใจ ค่านิยม และความถนัด นักวิชาการแนะนำนักจิตวิทยาเคลื่อน ไหวเพื่อให้มีการนำความรู้เรื่องการให้คำปรึกษาไปใช้ในรูปการป้องกัน และแก้ไขปัญหของบุคคลเพิ่มขึ้นและครอบคลุมทุกกลุ่มบุคคล ตามทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของครูด้านการให้คำปรึกษา มีดังนี้

1. ศึกษาและฝึกเทคนิควิธีการให้คำปรึกษา
2. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือต่างๆมาพิจารณาเพื่อให้คำปรึกษา
3. ให้คำปรึกษาเป็นรายคนและรายกลุ่ม
4. ติดตามผลผู้เรียนหลังจากให้คำปรึกษา
5. ให้บริการแก่ผู้ปกครองที่มาปรึกษาเกี่ยวกับปัญหานักเรียน
6. นำปัญหาที่ซับซ้อนของผู้เรียนเข้าที่ประชุมรายกรณี เพื่อการช่วยเหลือ
7. จัดส่งผู้เรียนที่ควรให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษไปรับบริการจากผู้เชี่ยวชาญ
8. ติดตามประเมินผลการให้บริการให้คำปรึกษา

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2546 : 6) ได้กล่าวถึง การบริหารงานแนะแนว คือ ด้านบริการให้คำปรึกษา ดังนี้ เป็นงานที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อม แล้วนำไปสู่การป้องกันปัญหา ตัดสินใจแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาสิ่งที่ตนเองปรารถนาได้อย่างเหมาะสม การให้คำปรึกษาใช้วิธีการสนทนาอย่างมีหลักการ ระหว่างครูกับนักเรียนที่มาขอคำปรึกษา ครูที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษานั้น จะต้องใช้ความรู้ความสามารถที่ผ่านการอบรมฝึกฝนเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาดี

พอสมควร จึงจะสามารถช่วยชี้แนะให้นักเรียนมองเห็นแนวทางการตัดสินใจของตนเองได้ ทางโรงเรียนได้จัดห้องให้คำปรึกษาเป็นพิเศษ ที่มีลักษณะมิดชิด มีบรรยากาศเป็นกันเอง อันเป็นสิ่งจูงใจให้นักเรียนไปขอคำปรึกษาเสมอ การให้คำปรึกษา มี 2 ประเภท ได้แก่ การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล และการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

สรุปได้ว่า ด้านบริการให้คำปรึกษา เป็นการช่วย มีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยผู้เรียนทั้งด้าน การศึกษา ด้านงานอาชีพ ด้านชีวิต และสังคมให้เกิดการเรียนรู้ และเข้าใจตนเอง ให้บุคคลที่มีปัญหา และความต้องการด้านต่างๆ ได้รู้จักเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การป้องกัน และการตัดสินใจแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

4. ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล เพื่อช่วยให้เด็กได้รับบริการและประสบการณ์ อันจะเป็น การแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองตามความต้องการอย่างเหมาะสม วัฒนา พัชรานิช (2531 : 124-166) เสนอ แนวทางการจัดบริการแนะแนวใน โรงเรียน ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล ดังนี้

ด้านบริการจัดวางตัวบุคคลเป็นบริการที่จัดขึ้นช่วยเหลือนักเรียนทั้งที่ยังศึกษาอยู่ใน โรงเรียน และจบการศึกษาไปแล้ว การจัดวางตัวบุคคล เป็นการวางตัวบุคคลให้เหมาะสมกับ งานตามทีเลือก ช่วยให้บุคคลได้เรียนตามวิชาที่ตนเองชอบ ช่วยให้มีโอกาสเรียนและประกอบ อาชีพตรงตามความสามารถของตนเอง โดยครูแนะแนวให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ สถานที่ประกอบอาชีพ ลักษณะของอาชีพ ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเลือกอาชีพตามความถนัด ของนักเรียน ให้นักเรียนมี โอกาสฝึกฝน และรู้จักการงานที่ตนเองคิดว่าจะไปประกอบอาชีพ ในอนาคต จัดวางตัวนักเรียนให้ได้เรียนวิชาตรงตามหลักสูตร ช่วยจัดวางตัวนักเรียนให้เรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ดีและมีคุณค่า และช่วยจัดวางตัวนักเรียนเข้าร่วม โครงการ และ จัดประสบการณ์ในการทำงาน เป็นต้น

พรรณราย ทพยะประภา (2541 : 19-20) ได้กล่าวถึง การบริหารงานแนะแนวด้านบริการ จัดวางตัวบุคคล ดังนี้

การบริหารจัดวางตัวบุคคล เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยนักเรียนให้คุ้นเคยกับการทำงาน ให้ก้าวไปสู่อาชีพที่เขาสนใจและมีความถนัด บริการจัดวางตัวบุคคลนี้ มิได้หมายความเฉพาะ การจัดให้นักเรียนได้มีงานทำเท่านั้น แต่ยังเป็น การช่วยให้นักเรียน ได้รับคำปรึกษาเรียนรู้ในขั้นสูง ค่อยไปอีกด้วย วิธีการให้บริการ โดยการจัดหางานให้นักเรียน ทำในระหว่างวันหยุดเรียนหรือ ระหว่างปิดภาคเรียน ให้รู้จักวิธีการสมัครงานและการทำงาน ให้รู้จักเลือกอาชีพตามความถนัด หรือตามความสนใจของตนเอง อันจะเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต การบริการจัดวางตัวบุคคลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การบริการจัดวางตัวบุคคลทางการศึกษา หมายถึง การบรรจุนักเรียนเข้าชั้นเรียน การช่วยให้นักเรียนเลือกหลักสูตรหรือวิชาเรียน ตลอดจนกิจกรรมเสริมหลักสูตรการจัดนักเรียนเข้าเป็นกลุ่มในการทำงานเกี่ยวกับการเรียนและการฝึกงานตามความรู้ความสามารถสติปัญญา ความสนใจและความถนัดของนักเรียน การให้ความช่วยเหลือด้านนี้จะช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเองว่าตนมีความสามารถแค่ไหน ความต้องการ ความสนใจ และความถนัดเป็นอย่างไร เพื่อจะได้ตัดสินใจในการวางแผนการศึกษาของตนเองได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร ครู และนักแนะแนว

2. การบริการจัดวางตัวบุคคลทางอาชีพ เป็นการให้ความช่วยเหลือนักเรียนในการเตรียมตัวเพื่อออกไปเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อจะได้ประสบความสำเร็จ และความพึงพอใจ ในอาชีพนั้น การเลือกอาชีพที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น ความสามารถ ความสนใจและเจตคติ ความถนัด สุขภาพทางร่างกายและจิตใจ เศรษฐกิจของครอบครัว โอกาส ในการประกอบอาชีพและความก้าวหน้าในงานอาชีพ เป็นต้น

นอกจากนี้ วัชร ทรัพย์มี และจูรี วาทิกทินกร (2542 : 11-29) ได้กล่าวถึง การดำเนินงานของบริการจัดการจัดวางตัวบุคคลในงานแนะแนวระดับมัธยมศึกษาไว้ดังนี้

1. การจัดวางตัวนักเรียนเกี่ยวกับการศึกษา ครูแนะแนวจะให้ข้อมูลหรือแนวการศึกษาต่อด้วยวิธีการดังนี้ คือ ให้ข้อมูลในช่วงโมงกิจกรรมแนะแนว จัดเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตร และการเข้าศึกษาต่อให้นักเรียนค้นคว้า เสิร์พวิทยากรจากสถาบันการศึกษาต่างๆ มาพูดคุยกับนักเรียน จัดนิทรรศการเกี่ยวกับการศึกษาต่อ ให้นักเรียนสำรวจตัวเองด้วยวิธีต่างๆ ประชุมผู้ปกครอง และนักเรียนเพื่อชี้แจงกลุ่มวิชาและแนวการศึกษาต่อ เปิดโอกาสให้นักเรียนและผู้ปกครองมารับคำปรึกษากับครูแนะแนว จัดโครงการพิเศษเกี่ยวกับการศึกษาชั้นใน โรงเรียน เช่น โครงการสอนซ่อมเสริม โครงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

2. การจัดวางตัวนักเรียนเกี่ยวกับการทำงาน และอาชีพ ครูแนะแนวจะแสวงหาแหล่งงาน จากจากสถานประกอบการต่างๆ ทั้งเอกชนและรัฐบาล แล้วเตรียมแบบฟอร์มต่างๆ ไว้สำหรับจัดวางตัวนักเรียนในอาชีพ มีการเตรียมนักเรียนในการสมัครงาน เช่น เขียนจดหมายสมัครงานหรือ กรอกใบสมัครงาน นอกจากนี้ยังมีการจัดหางานพิเศษให้นักเรียนทำ และจัดส่งนักเรียนไปฝึกงานยังสถานประกอบการ

3. การจัดวางตัวนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูแนะแนวจัดวางตัวนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยทำงานประสานกับครูที่ปรึกษาชมรมหรือครูที่รับผิดชอบ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อช่วยให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรม

4. การจัดวางตัวนักเรียนเกี่ยวกับทุน ครูแนะแนวจะค้นหาแหล่งทุน

เสียก่อนเมื่อได้เงินทุนมาแล้วจึงพิจารณาจัดสรรทุนให้แก่นักเรียนที่ขาดแคลนอย่างรอบคอบโดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดสรรทุน

ริยม ศรีทอง (2546 : 4-11) ได้กล่าวถึง การบริหารงานแนะแนว ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล ดังนี้

ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล คือบริการที่ช่วยให้ผู้เรียนตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมตามความรู้ความสามารถความต้องการ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนด้วยรูปแบบวิธีการหลากหลายตามบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. การสนับสนุนส่งเสริมผู้เรียนเพื่อการวางแผนเลือกแผนการเรียน การศึกษาต่อข้อมูลด้านหลักสูตรการศึกษาระดับต่างๆ ลักษณะของงาน รายได้ เป็นต้น
2. การประสานงานการเลือกแผนการเรียนของฝ่ายวิชาการและกิจกรรมนักเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียน
3. การติดต่อประสานงานและคัดเลือนักเรียนรับทุนการศึกษาจัดหางาน ให้การส่งเสริมการหารายได้ระหว่างเรียน และการฝึกงาน
4. จัด โครงการพิเศษเพื่อสนองความต้องการของนักเรียนด้านต่างๆ เช่น โครงการอาหารกลางวันจัดสวัสดิการต่างๆ การเดินทางไปกลับจัดชุมนุมส่งเสริมบุคลิกภาพ เป็นต้น
5. ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อจัดทำทำเนียบแหล่งบริการข้อมูลด้านการศึกษา อาชีพ และการพัฒนาบุคลิกภาพ
6. ร่วมกับงานอนามัยโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาด้านสุขภาพ

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2546 : 6) ได้กล่าวถึง การบริหารงานแนะแนว คือ ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล ดังนี้ ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล เป็นงานที่ช่วยให้นักเรียนได้ตัดสินใจดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และการจัดให้การช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการ กิจกรรมสำหรับบริการจัดวางตัวบุคคลที่โรงเรียนควรจัดให้นักเรียน เช่น การเลือกวิชาเรียนของนักเรียนการให้ทุนการศึกษา การจัดนักเรียนเข้าชุมนุมที่น่าสนใจ การจัดนักเรียนเลือกกิจกรรม การจัดหางานให้นักเรียนทำในระหว่างปิดภาคเรียนหรือยามว่าง การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล เป็นงานที่ช่วยเหลือให้นักเรียนได้ตัดสินใจดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ตลอดจนการวางตัวบุคคลให้เหมาะสมกับงานตามทีเลือก ช่วยให้ผู้บุคคลได้เรียนตามวิชาที่ตนเองชอบ ช่วยให้มีโอกาส

5. ด้านบริการติดตามและประเมินผล เพื่อติดตามนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา ประเมินผลสำเร็จและการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น วัฒนา พัชรวานิช (2531 : 124-166) เสนอแนวทางการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน ด้านบริการ ติดตามและประเมินผล ดังนี้

บริการติดตามผลเป็นการติดตามว่าการจัดบริการต่างๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้วได้ผลมากน้อยเพียงใด วิธีการติดตามผล ทำได้ดังนี้ คือ การสัมภาษณ์นักเรียนด้วยตนเองการสัมภาษณ์บุคคลที่ใกล้ชิดนักเรียน และการส่งแบบสอบถามไปยังนักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้ว หรือให้นักเรียนในโรงเรียนกรอกแบบสอบถามเพื่อจะได้ทราบผลของการให้บริการ

พรรณราย ทพยะประภา (2541 : 19-20) ได้กล่าวถึง การบริหารงานแนะแนวด้านบริการติดตามและประเมินผล ดังนี้

ด้านการบริการติดตามผล เป็นบริการติดตามนักเรียนที่ได้รับการแนะแนวไปแล้ว ทั้งนักเรียนที่กำลังเรียน นักเรียนที่จบจาก โรงเรียนและนักเรียนที่ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน เพื่อตรวจสอบว่าบริการแนะแนวของ โรงเรียนที่ได้จัดทำไปแล้วนั้น ได้ผลเพียงใดนักเรียนสามารถช่วยเหลือตนเองได้หรือไม่ นักเรียนที่จบการศึกษาแล้วมีปัญหาอะไรบ้าง

เรียม ศรีทอง (2546 : 4-11) ได้กล่าวถึง การบริหารงานแนะแนว ด้านบริการติดตามและประเมินผล ดังนี้

ด้านบริการติดตามและประเมินผลเป็นการติดตามนักเรียนที่กำลังเรียน ที่ได้รับการบริการไปแล้ว นักเรียนที่ออกกลางคันและนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา รวมทั้งการติดตามและประเมินผล การปฏิบัติงานของแต่ละบริการ โดยการกำหนดเกณฑ์ของงานแต่ละบริการเพื่อปรับปรุง และพัฒนา งานและรายงานผล

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2546 : 6) ได้กล่าวถึง การบริหารงานแนะแนว คือ ด้านบริการติดตามและประเมินผล ดังนี้ ด้านบริการติดตามและประเมินผล เป็นงานที่เกิดตามหลังจากการดำเนินบริการใดบริการหนึ่งสิ้นสุดลง เพื่อให้ทราบผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานต่างๆ ตามโครงการแล้วนำมาติดตามผลวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งจะประ โยชน์ในการช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถแก้ไขปัญหา และปรับปรุงตนเองในด้านต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและเพื่อนำข้อมูลที่ได้มานั้น ไปใช้ประเมินผลการดำเนินงานแนะแนว และงานอื่นๆ ของ โรงเรียน เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการติดตามผล เช่น การสำรวจ การสอบถาม ไปรษณียบัตร การสัมภาษณ์ เป็นต้น งานประเมินผลมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อพิจารณาถึงผลที่เกิดจากการดำเนิน โครงการแนะแนวว่ามีคุณค่าและประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงบริการแนะแนวต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ด้านบริการติดตามและประเมินผล เป็นการติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงานแนะแนวต่างๆ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนซึ่งเป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้เรียนแต่ละคนให้สามารถแก้ปัญหาและปรับปรุงตนในด้านต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม และเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประเมินผลการดำเนินงานแนะแนว และงานอื่นของ โรงเรียน

ดังนั้น แนวการจัดบริการแนะแนวใน โรงเรียน ซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านบริการสำรวจข้อมูล ด้านบริการสารสนเทศ ด้านบริการให้คำปรึกษา ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล และด้านบริการติดตามและประเมินผล มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเพราะงานแนะแนวเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งช่วยในการศึกษาบรรลุเป้าหมาย งานแนะแนวจะช่วยให้แก่นักเรียน ได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ถ้าหากขาดด้านใดด้านหนึ่งไป ผลเสียที่เกิดขึ้นย่อมตกแก่ผลผลิตทางการศึกษา คือ ตัวนักเรียน เพราะฉะนั้นงานแนะแนวจึงมีบทบาทสำคัญ ในการช่วยแก้ปัญหา ช่วยป้องกันปัญหา และช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาในทุกๆ ด้านตามความเหมาะสม รวมทั้งช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และทำประโยชน์ ให้กับสังคมได้เป็นอย่างดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

พรทิพย์ ศรีใจวงศ์ (2536) ที่ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพะเยาที่มีต่อการให้บริการแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานแนะแนว 3 ด้าน คือ ด้านนโยบายของผู้บริหาร ด้านบุคลากร และด้านงบประมาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สนิทิ ศรีธินนท์ (2540) ได้ศึกษาการบริหารงานแนะแนวใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ผลการศึกษา พบว่า โรงเรียนไม่มีการจัดงานให้นักเรียนทำเพื่อหารายได้ระหว่างเรียน โรงเรียนไม่ได้จัดทำตารางเวลาสำหรับการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ขาดบุคลากรการแนะแนวโดยตรง ความไม่พร้อมของโรงเรียน การขาดคู่มือเอกสารและแบบทดสอบในการแนะแนว ตลอดจนการที่ครูมีภาระงานล้นมือ

ชญานิศา มณีโชติ (2542) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูแนะแนวต่อการจัดบริการแนะแนวใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การจัดบริการแนะแนวใน โรงเรียน ที่ผู้บริหาร โรงเรียนและครูแนะแนวเห็นว่ามีควมจำเป็นระดับมากที่สุด บริการให้คำปรึกษา บริการวางตัวบุคคล บริการสารสนเทศ บริการศึกษาและรวบรวมข้อมูล ตลอดจนบริการติดตามและประเมินผล และการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนที่มีผู้บริหาร โรงเรียน และครูแนะแนว เห็นว่ามีอุปสรรคมากที่สุด

ด้านบทบาทของครูแนะแนวในโรงเรียน บทบาทของครูทุกคน ในโรงเรียน และบทบาทของผู้บริหารที่มีต่อการแนะแนวในโรงเรียนตามลำดับ

วิเรื่องไร วงศ์วรรณ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง การบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารกับการบริการแนะแนวใน โรงเรียนชายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนา การบริหารงานแนะแนว ให้ประสบความสำเร็จสามารถดำเนินการได้ดังนี้ 1) ประชุมชี้แจงให้ครูทุกคนเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของงานแนะแนว และให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง 2) จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานแนะแนวให้เป็นรูปธรรมและปฏิบัติงานแนะแนวอย่างจริงจัง รวมทั้งจัดให้มีครูแนะแนวอย่างเพียงพอกับจำนวนนักเรียน 3) ควรจัดบุคลากรแนะแนวที่มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับงานแนะแนว และเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพ มนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียนและครู ใน โรงเรียน 4) จัดให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการแนะแนวให้กับครูประจำการทุกคน 5) ผู้บริหาร โรงเรียนต้องมีความรู้และเข้าใจเห็นความสำคัญของงานแนะแนว 6) จัดทัศนศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดำเนินงานแนะแนว 7) ใช้กระบวนการบริหารระบบวงจร PDCA ประกอบด้วย คือ การวางแผน คือ การปฏิบัติ คือ การตรวจสอบ และ คือ การปรับปรุง ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทุกกิจกรรมการบริหารของโรงเรียน

ชุมพล แก้วสด (2545) ได้ศึกษาการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเชียงราย พบว่า สภาพการบริหารงานแนะแนว ทั้ง 5 ด้าน ใน โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเชียงราย มีระดับความเป็นจริงที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับ การเปรียบเทียบการบริหารงานแนะแนวใน โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเชียงราย พบว่า มีระดับความเป็นจริงที่ปฏิบัติไม่แตกต่างกัน โดยมีการปฏิบัติในระดับปานกลางโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ โรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา และ โรงเรียน โครงการชายโอกาส ทางการศึกษา

ศิริลักษณ์ วงษ์จันทร์หาญ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารงานแนะแนวตาม การรับรู้ของผู้บริหารและครูแนะแนวใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่าผู้บริหาร และครูแนะแนวรับรู้สภาพการบริหารงานแนะแนว ในโรงเรียน ทั้ง 10 ด้าน ซึ่ง ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การแต่งตั้งบุคลากร การดำเนินงาน การประเมินผล บริการศึกษา และรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา การบริการจัดวางตัวบุคคล และ บริการติดตามผล ว่าอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก แต่รับรู้เรื่องปัญหาการบริหารงานแนะแนวใน โรงเรียนอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียน โดยภาพรวมแล้วพบว่า ผู้บริหารมีการรับรู้สภาพ การบริหารงานแนะแนว

ในโรงเรียนสูงกว่าครูแนะแนวทุกด้าน แต่ครูแนะแนวมีการรับรู้ปัญหาการบริหารงานแนะแนว
ในโรงเรียนสูงกว่าผู้บริหารทุกด้านเช่นกัน

อรุณ รัตนธรรมวัฒน์ (2545) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานแนะแนวของสถานศึกษาของ
สถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่างานด้านอาชีวสนเทศ ผลการปฏิบัติอยู่
ระดับมาก สืบเนื่องมาจากนโยบายของกรมอาชีวศึกษาต้องการให้มีการจัดกิจกรรมการประชุมพิเศษ
นักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ข่าวสารของสถานศึกษาและปรับตัวได้อย่างมีความสุข
นอกจาก จะมีความรู้ในวิชาชีพแล้วยังต้องมีความรู้ข้อมูลในด้านการศึกษาต่อและการก้าวเข้าสู่โลก
ของอาชีพหรือการหางานทำ

กมลวรรณ เทียงธรรม (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงาน
แนะแนว ใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า
การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานแนะแนว ตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนและครูแนะแนว
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ผู้บริหาร โรงเรียนและครูแนะ
แนว ใน โรงเรียนขนาดต่างกัน มีทัศนะต่อ สภาพและปัญหาการบริหารงานแนะแนว แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการวางแผน การจัดองค์การ การจัดเจ้าหน้าที่
ปฏิบัติงาน การอำนวยความสะดวก และการประเมินผล ผู้บริหาร โรงเรียนและครูแนะแนว ที่มีประสบการณ์
การทำงานต่างกันมีทัศนะต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานแนะแนว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการวางแผน การจัดองค์การ การจัดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน การอำนวยความสะดวก
และการประเมินผล ผู้บริหาร โรงเรียนและครูแนะแนว ที่จบสาขาวิชาต่างกัน มีทัศนะต่อสภาพ
และปัญหาการบริหารงานแนะแนว โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05

กริวิช ฐานะกิจ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่า
การบริหารงานแนะแนว ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผนในการปฏิบัติงานแนะแนว ด้านการจัด
องค์การงานแนะแนว ด้านการจัดเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานแนะแนว ด้านการอำนวยความสะดวก
ในการบริหารงานแนะแนว และด้านการติดตามและประเมินผลงานแนะแนว มีการปฏิบัติ
ในภาพรวมอยู่ในระดับห้ห้ห้ปานกลาง

จันเนียร สมอ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง แนวปฏิบัติ งานบริการให้คำปรึกษาของโรงเรียน
เขียงรายวิทยาคม จังหวัดเขียงราย พบว่า ผู้ที่ควรเป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนประกอบด้วยอาจารย์
ประจำวิชาเพราะใกล้ชิดนักเรียน อาจารย์แนะแนวเพราะเป็นผู้รู้ปัญหาพื้นฐานของนักเรียนได้ดี
โดยเฉพาะด้านการเรียนเพื่อนนักเรียนเพราะเพื่อนสนิทสามารถให้คำปรึกษาได้ และคนอื่น ๆ เช่น

จิตแพทย์ เพราะปัญหาบางเรื่องต้องให้ผู้ที่มีความสามารถในการแก้ปัญหา โดยผู้ให้คำปรึกษาควรมีลักษณะที่สำคัญ เช่น มีประสบการณ์ มีความรู้ที่ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้ สามารถเก็บความลับของผู้รับบริการได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ ดี น่านับถือ เป็นกันเองกับนักเรียนและให้คำปรึกษาได้ทุกเรื่องมีบุคลิกภาพดี ให้คำปรึกษาในเชิงสร้างสรรค์ ให้กำลังใจแก่นักเรียน มีความยุติธรรม ในการแก้ปัญหาตลอดจนต้องพูดจาสุภาพ และเป็นผู้ที่จิตใจ โอบอ้อมอารี

ทศพร ภูผาธรรม (2548) ได้ศึกษาการพัฒนางานบริการแนะแนวนักเรียน

โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนางานบริการแนะแนวโรงเรียนตามกรอบงาน 2 ด้าน คือ ด้านบริการสนเทศ และด้านบริการให้คำปรึกษา โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ 2 วงรอบ มีผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 5 คน ใช้เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสังเกตและแบบบันทึกกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย ทำให้การดำเนินงานแนะแนวได้รับการพัฒนามากขึ้น มีบริการสนเทศและบริการให้คำปรึกษาที่ทันสมัย บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจสามารถปฏิบัติงานได้สมบูรณ์ครบถ้วน มีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนเกิดความศรัทธา เชื่อมมั่นในบริการให้ความไว้วางใจและกล้ามาขอรับบริการ โดยใช้กลยุทธ์การพัฒนาด้วยการศึกษาดูงาน การประชุมวิชาการ และการดำเนินงานแนะแนว

ประสิทธิ์ ภูครองหิน (2548) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมแนะแนวนักเรียน โรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ผลการพัฒนาครู ด้านการจัดกิจกรรมแนะแนวนักเรียน โดยการใช้กลยุทธ์ทั้ง 4 ประการ ได้แก่ การอบรมปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดกิจกรรมแนะแนว การนิเทศการจัดกิจกรรมแนะแนว การใช้กระบวนการบริหารการจัดกิจกรรมแนะแนวนักเรียนของ โรงเรียนบ้านยางตลาดวิทยาคารทำให้ครูเข้าใจขอบข่ายการจัดกิจกรรม มีแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว และสามารถจัดกิจกรรมแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพ วัดผลประเมินผลนักเรียนได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง ทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพซึ่งสภาพก่อนการพัฒนาครูผู้จัดกิจกรรมแนะแนว ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจขอบข่ายเนื้อหาที่ใช้จัดกิจกรรมแนะแนว ไม่มีแผน ไม่มีการประเมินผลที่ชัดเจน

วัชรวิ จินตสนธิ (2548) ได้ศึกษาสภาพการบริหารจัดการแนะแนว ในโรงเรียนมีการดำเนินการด้านการวางแผนผู้บริหาร เห็นว่าอยู่ในระดับมาก หัวหน้างานแนะแนวเห็นว่าเป็นระดับปานกลาง ด้านการปรับปรุงพัฒนา ผู้บริหารเห็นว่าเป็นระดับมาก หัวหน้างานแนะแนวเห็นว่าเป็นระดับปานกลาง ปัญหาการบริหารจัดการแนะแนวโรงเรียนประสบปัญหา ด้านการวางแผนผู้บริหาร เห็นว่าอยู่ในระดับน้อย หัวหน้างานแนะแนวเห็นว่าเป็นระดับน้อย

ด้านการประเมินผลและรายงานผล ผู้บริหารเห็นว่าอยู่ในระดับน้อย หัวหน้างานแนะแนวเห็นว่าอยู่ในระดับน้อย ปัญหาด้านการปรับปรุงและพัฒนา ผู้บริหารเห็นว่าอยู่ในระดับน้อย หัวหน้างานแนะแนวเห็นว่าอยู่ในระดับน้อย

วุฒินันต์ กมขุนทด (2548) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดกิจกรรมแนะแนว โรงเรียนบ้านผาแก้ว อำเภอเมืองอุบลราชธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 พบว่า การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดกิจกรรมแนะแนว โรงเรียนบ้านหนองคูณพิณทอง ตามกรอบการศึกษา 9 กิจกรรม ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การให้คำปรึกษา การพัฒนาระบบข้อมูล การประสานงานกับผู้ปกครองการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในภายนอกสถานศึกษา การจัดกิจกรรมทั้งภายในภายนอกห้องเรียนการจัดบริการต่างๆ และการติดตามประเมินผล กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมแนะแนวมากขึ้น จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน จากเดิมที่ไม่มีการจัดกิจกรรมแนะแนว สามารถดำเนินการ ได้ตามกระบวนการขั้นตอนอย่างครบถ้วน และเป็นระบบ ส่งผลให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคือสนใจการเรียนมากขึ้น เข้ากิจกรรมในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

สถานุ ชะอรรถรัมย์ (2548) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนว โรงเรียนมหิดลอนุสรณ์ (สันติภาพพัฒนา) กิ่งอำเภอบ้านด่าน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 พบว่ามีการปรับปรุงการบริหารจัดการสายงานแนะแนว โดยการกระจายอำนาจความรับผิดชอบ คือ มีผู้รับผิดชอบด้านการสำรวจรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล 1 คน มีผู้รับผิดชอบงานบริการสนเทศ ด้านการจัดปฐมวัย เทศ จัดปายนิเทศ เผยแพร่ข่าวสาร บัณฑิตนิเทศและควบคุมดูแล การใช้สารสนเทศของที่ปรึกษาและครูประจำวิชา ครูแนะแนวจัดบริการสนเทศนอกห้องเรียนในรูปแบบการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ครูที่ปรึกษาดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนว ในชั้นเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษา นักเรียนได้รับข้อมูลด้านการศึกษา อาชีพ และข้อมูลพัฒนาส่วนตัว มีบุคลากรรับผิดชอบบริการให้คำปรึกษา 1 คน มีบุคลากรรับผิดชอบบริการจัดวางตัวนักเรียน เกี่ยวกับทุนการศึกษา การส่งต่อตัวนักเรียน จำนวน 1 คน มีบุคลากรรับผิดชอบงานบริการติดตามประเมินผลนักเรียน 1 คน โดยทั้งหมดมีการประสานงานในการทำงานแบบเป็นทีม

สมชาย นุ่มตุม (2548) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนว โรงเรียนบ้านกุดจับ อำเภอกุดจับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 พบว่า ก่อนการดำเนินการพัฒนาครู ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขั้นตอนในการดำเนินงาน คือ ไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนให้เป็นระบบ ข้อมูลไม่เพียงพอ ขาดการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน ไม่มีข้อมูลนักเรียนในการให้คำปรึกษา หลังการดำเนินงานพัฒนาโดยการปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน ด้วยเครื่องมือ และใช้กลยุทธ์การสร้าง

สายสัมพันธ์ที่ดี ครุนำคู่มือไปใช้กับนักเรียนแบบมีส่วนร่วม กลยุทธ์การให้เด็กเข้าใจตนเอง การวางแผนการปฏิบัติ และติดตาม ส่งผลให้นักเรียนมีความสนใจ สนุกสนาน เข้าร่วมกิจกรรม เป็นอย่างดีและมาใช้บริการให้คำปรึกษาจากครูมากขึ้น

เสาวนีย์ พุดเพราะ (2548) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวโรงเรียน บ้านหนองหญ้าร้างกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า ก่อนการดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนบ้านหนองหญ้าร้างกา ไม่ได้จัดตามองค์ประกอบ และดำเนินงานไม่ครบสมบูรณ์ เนื่องจากปัจจัยหลายด้าน คือ ด้านบุคลากรที่ขาดความรู้ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ ระบบงานไม่ชัดเจน ความไม่พร้อมด้านการจัดการ หลังจากได้ดำเนินการพัฒนา โดยการ ใช้กลยุทธ์การฝึกอบรมทำให้ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานแนะแนวเพิ่มมากขึ้น สามารถดำเนินงานได้ครบทุกขั้นตอน และกลยุทธ์การนิเทศติดตาม ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้านำความรู้ความเข้าใจไปดำเนินการแนะแนว ให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้นักเรียนเป็นคนดี มีความสุขในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

เสกชัย อาศักราช (2548) เรื่องการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ พบว่า บริการสำรวจข้อมูลนักเรียนรายบุคคล โดยรวมแล้วผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียน ครูแนะแนวและครูที่ปรึกษาได้บริหารอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางการพัฒนางานแนะแนวไว้อย่างเด่นชัดทำให้สถานศึกษานำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

อุทัย โยชนม์เมืองไพร (2548) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวด้านบุคลิกภาพ โรงเรียนบ้านห้วยทราย อำเภอเมษวดี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การให้บริการแนะแนวด้านบุคลิกภาพของโรงเรียนมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ สามารถให้บริการสะดวก รวดเร็วเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการคัดกรอง และแยกกลุ่มข้อมูลนักเรียนเพื่อการให้บริการด้านต่างๆ คือบริการให้คำปรึกษา การบริการสารสนเทศเพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพ การจัดวางตัวบุคคลเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ รวมไปถึงการบริการติดตามประเมินผลด้านบุคลิกภาพ ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลรายบุคคลที่ผ่านการวิเคราะห์ และคัดแยกกลุ่ม สามารถดำเนินการได้เป็นปัจจุบัน

จิราพร พานทอง (2550) ได้ศึกษาบทบาทผู้บริหาร โรงเรียนในการบริหารงานแนะแนว โรงเรียนที่มีการจัดการศึกษา 3 ช่วงชั้น สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานแนะแนวในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจาก 4 ด้าน คือด้านการเตรียมและการวางแผนดำเนินการ ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงาน และด้านการปรับปรุงพัฒนา พบว่า ผู้บริหารมีบทบาทอยู่ในระดับค่อนข้างมากทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของบทบาทด้านต่างๆ จากมาก

ไปหาน้อยเป็นดังนี้ (1) ด้านการปฏิบัติตามแผน (2) ด้านการเตรียมและการวางแผนดำเนินการ (3) ด้านการปรับปรุงพัฒนา และ (4) ด้านการกำกับ ติดตามประเมินผล และรายงาน

วรพร กสานต์ศรี (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวโรงเรียนพุทธโศภิต อำเภอพุทธโศภิต จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ด้านบริการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ทำให้ทราบข้อมูลของนักเรียนครบทุกด้านตามความเป็นจริง และรู้สภาพปัญหา ที่แท้จริงทำให้สามารถวางแผนช่วยเหลือ ป้องกันปัญหาและพัฒนาส่งเสริมนักเรียน ได้ถูกต้อง สรุปการดำเนินงานอยู่ในระดับดี ด้านบริการสนเทศ บุคลากรที่ดำเนินงานแนะแนวมีความรู้ความเข้าใจในขอบข่ายของการดำเนินงานบริการสนเทศว่าเป็นการให้บริการข้อมูลแก่นักเรียนทั้งในด้านการวางแผนการศึกษา เพื่อให้ประสบผลสำเร็จทั้งในปัจจุบันและอนาคต การพัฒนาปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองเพื่อการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ผลสรุปการดำเนินงานอยู่ในระดับดี ด้านบริการให้คำปรึกษา บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจมีความสามารถและรู้เทคนิคการให้คำปรึกษาเบื้องต้นได้ โดยสังเกตได้จากการใช้เครื่องมือทางการแนะแนว มีการติดตามให้คำปรึกษาเฉพาะรายที่มีปัญหา โดยการประสานงานกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด การรายงานการติดตามนักเรียนที่หนีเรียน มีปัญหาด้านการเรียน สร้างความอบอุ่นแก่นักเรียน โดยผลสรุปการดำเนินงานอยู่ในระดับดี ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและมีความตระหนักในคุณค่าของการเก็บ และพัฒนาระบบข้อมูลนักเรียนให้เป็นปัจจุบัน ข้อมูลสุขภาพอนามัยการเจ็บป่วย โรคประจำตัว ข้อมูลด้านการศึกษา ความถนัด และความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน ข้อมูลด้านสังคมอารมณ์ของผู้เรียน โดยผลสรุป การดำเนินงานอยู่ในระดับดี ด้านบริการติดตามประเมินผล บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ มีการติดตามนักเรียนที่มีปัญหา ให้คำปรึกษาแก้ไขพฤติกรรมและมีการส่งต่อนักเรียนไปยังฝ่ายต่างๆตามลักษณะของปัญหา และการส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อการดูแลอย่างใกล้ชิด ถูกต้อง โดยการประสานงานของบุคคลหลายฝ่าย เป็นเครือข่ายวิชาชีพ มีการติดตามวางแผน การปฏิบัติงานเป็นรูปธรรมมากขึ้นมีการประเมินผล และรายงานผลการปฏิบัติงาน โครงการต่างๆ โดยผลสรุปการดำเนินงานอยู่ในระดับดี

สุวิษา ตรีมาจ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรด้านการให้บริการแนะแนว 5 บริการ โรงเรียนเทศบาลวัดสระทอง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจในการให้บริการแนะแนว 5 บริการ การพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศ ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้บริการแนะแนว 5 บริการมากขึ้น และสามารถจัดกิจกรรมการให้บริการแนะแนว 5 บริการ ได้อย่างมีคุณภาพ และผลการให้บริการแนะแนว 5 บริการ ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ให้บริการแนะแนว 5 บริการ โดยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากการอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศติดตามโดยผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ร่วมมือ ร่วมใจ

ฝึกปฏิบัติในการให้บริการแนะแนวในลักษณะร่วมด้วยช่วยกัน ประกอบกับได้ดูตัวอย่างการจัดเก็บข้อมูลในการให้บริการต่างๆ นำมาเป็นแนวทางและเป็นต้นแบบในการปรับปรุงทำให้เกิดแนวคิดเป็นของตนเอง แล้วนำเสนอวิทยากรผู้มีความชำนาญในการสร้างเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล จึงทำให้การจัดบริการแนะแนว 5 บริการมีความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ชนตพร พูนปริญญา (2553) ได้ศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสกลนคร พบว่าครูแนะแนวมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาในด้านการปฏิบัติงานแนะแนวมากที่สุดดังนั้นจึงต้องมีการเตรียมบุคลากรให้มีความตระหนัก เห็นความสำคัญ มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่เป็นครูแนะแนวจึงเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกที่จะควรดำเนินการ บุคลากรที่รับผิดชอบงานแนะแนวขาดความตระหนัก ขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในงานแนะแนว ไม่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย ดังนั้น จึงควรพัฒนาบุคลากรที่จะปฏิบัติหน้าที่ครูแนะแนวให้มีความสามารถปฏิบัติงานได้จริง มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ประสพผลสำเร็จ

พิมพ์ฤดี ประเสริฐสังข์ (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความรักและเข้าใจตนเองตามแนวจิตตปัญญาศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาศึกษามีผลคะแนนอยู่ในระดับดีมาก และนักเรียนผ่านเกณฑ์ทุกคนนักเรียนสามารถควบคุมตนเอง สร้างแรงจูงใจ รู้จักและเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเองและผู้อื่น มีความเมตตากรุณา เกิดความคิด ความรู้สึก มีความเชื่อ ทัศนคติ การมอง โลกและชีวิต ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับ โลกภายนอกทั้งในแง่การดำเนินชีวิตและการปฏิบัติต่างๆ ได้อย่างสอดคล้องกับวัย วุฒิภาวะความพร้อม และมีความเชื่อมั่นในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง รวมถึงต้องการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น ได้ปฏิบัติตามมากขึ้น และนักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน ในตนเองโดยนักเรียนมีความรู้จากการเรียนรู้และการปฏิบัติกิจกรรม สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและต้องการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น ได้ปฏิบัติตาม เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจสู่การพัฒนาความรักความเมตตา ทำความเข้าใจ ด้านในของตนเอง และมีจิตสำนึกที่ต้งาม ตระหนักถึงภาระหน้าที่ของตนเองที่ต้องปฏิบัติสู่การพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ รวมทั้งสามารถใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

สมพร วงศ์วิฑูณ (2555) ได้ศึกษาการบริหารงานแนะแนว โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย

เขต 2 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการดำเนินการจัดการงานแนะแนว ในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี และค่อนข้างสมบูรณ์ และการบริหารงานโดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) ได้ส่งผลให้การปฏิบัติงานแนะแนวในสถานศึกษามีคุณภาพ สภาพการปฏิบัติงานแนะแนวอยู่ในระดับมากทุกด้าน และทุกบริการงานแนะแนว และในส่วนของปัญหาการปฏิบัติงานแนะแนวอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ซึ่งเป็นการยืนยันได้ว่า การบริหารงานแบบวงจร เดมมิ่ง (PDCA) เป็นวงจรบริหารที่คุณภาพอย่างแท้จริง

จากการศึกษาผลงานวิจัยภายในประเทศ พบว่า การบริหารงานแนะแนวมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดการบริหารงานแนะแนว การจัดบริการแนะแนว เป็นกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความพร้อมที่จะเรียนรู้พัฒนาตนเองทุกด้าน เพื่อช่วยเหลือให้นักเรียนมีการปรับตัว ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ รู้จักเข้าใจตนเองทั้งในด้านความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และบุคลิกภาพทั้งสภาพแวดล้อมที่ตนเองอยู่ หากโรงเรียนมีการดำเนินการจัดการแนะแนวได้ดี มีประสิทธิภาพ ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย งานแนะแนวในโรงเรียนก็จะประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์ต่อนักเรียน โดยตรง

งานวิจัยต่างประเทศ

บารอน (Barron, 2003) ได้ศึกษาการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจและการสนับสนุน ส่งเสริมรูปแบบการแนะแนวและการให้คำปรึกษาของครูแนะแนวในโอลาบามา พบว่าครูแนะแนวที่มีความรู้ความเข้าใจมาตรฐานขั้นต่ำมีความแตกต่างกันในการให้การสนับสนุนส่งเสริม ความแตกต่างในนัยสำคัญระหว่างครูแนะแนวที่ตอบว่าทราบ และไม่ทราบ เมื่อเปรียบเทียบกับ ตำแหน่งประสบการณ์ ระดับการศึกษาและที่ตั้งของ โรงเรียน และไม่มีความแตกต่าง ในนัยสำคัญระหว่างครูแนะแนวที่ตอบว่าให้การสนับสนุนส่งเสริมมาตรฐานต่างๆ บอกถึงวิธีที่เขาได้รับความรู้ นั้น ครูแนะแนว ที่ตอบว่าทราบและเข้าใจมาตรฐานต่างๆ แต่ไม่สนับสนุนบอกถึงอุปสรรค ในการสนับสนุนมาตรฐานขั้นต่ำ

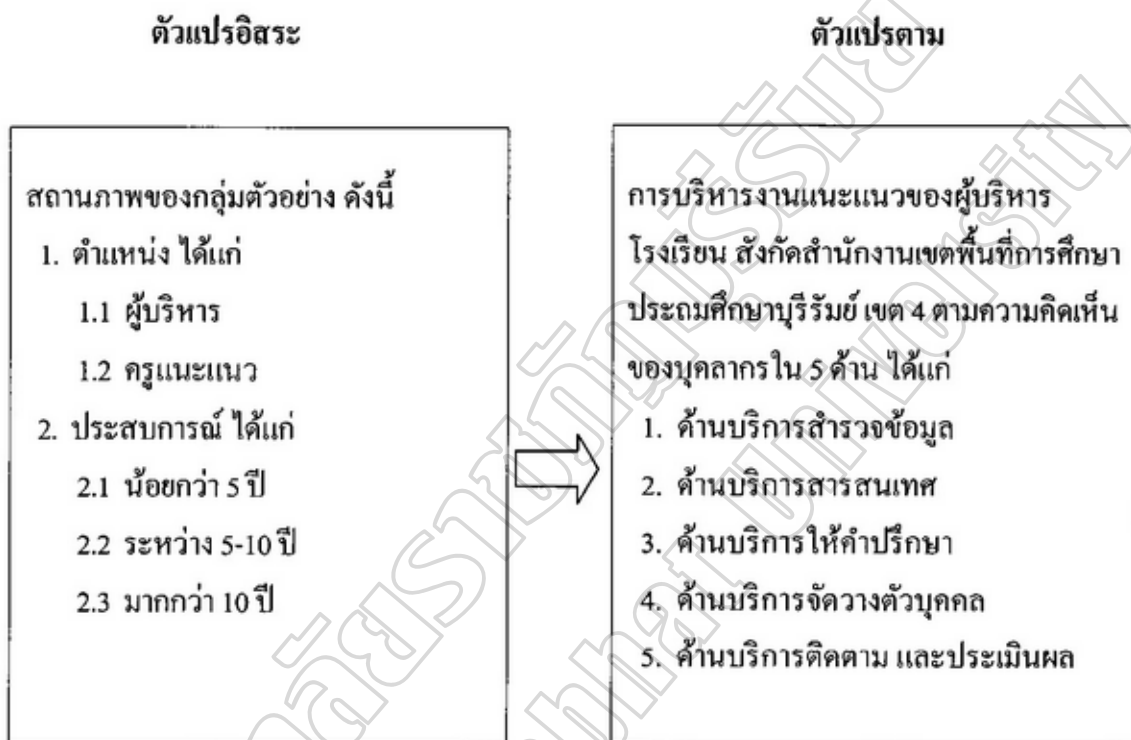
บิลล์ (Brill, 2003) ได้ศึกษาการวางแผนของโรงเรียน : การติดตามประเมินผลความสำเร็จของนักเรียนที่ผ่านมา การค้นคว้าวิจัยนี้ศึกษาในเอกสารต่างๆ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่มีการแนะนำให้นักเรียนได้เข้าใจ และในแนวทางปฏิบัติให้เรียนการศึกษาต่อให้กับนักเรียนทั้งในเอกสาร วารสาร และในอินเทอร์เน็ต ข่าวสารใหม่ๆ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม การสังเกต วิเคราะห์เอกสารและแบบสอบถาม การวิจัยนี้พบว่า ทฤษฎีต่างๆ ของการศึกษานั้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งโรงเรียนจึงต้องนำมาประยุกต์ใช้ในแนวทางปฏิบัติ

เพื่อเป็นแนวทางให้กับนักเรียน สิ่งที่จะเป็นผลดี คือทาง โรงเรียนจะต้องทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เด็ก
ได้เกิดความสนใจ เอาใจใส่ที่ถูกต้องในการศึกษาต่อ นั้น เป็นกุญแจสำคัญของโรงเรียน
ดังนั้น การติดตามผล การเปลี่ยนแปลงของนักเรียนนั้นถือ เป็นการปรับปรุงการเรียนรู้ และ
แนวทางการแนะนำในรุ่นต่อไป

มูชาโด (Muchado. 2003) ได้ศึกษาการสำรวจความต้องการการบริการแนะแนว
ในโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ในบอสวานา วิจัยเชิงคุณภาพถูกนำมาใช้ เพื่อหา
ความต้องการในการแนะแนวในโรงเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูลอาศัย วิธีสัมภาษณ์ กลุ่มสนทนา
การสังเกต และการบันทึกเทปคำตอบของกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลให้ข้อมูลเกี่ยวกับ
โครงการให้คำปรึกษา และการแนะแนวในโรงเรียนในปัจจุบันปัญหาของนักเรียน
สภาพการให้คำปรึกษาสภาพการฝึกอบรมในสถาบันการพลศึกษา ผลการศึกษา พบว่า นักเรียน
มีความกังวล เกี่ยวกับการสอบไม่ผ่าน การเลือกอาชีพที่ดี และวิธีการที่เขาได้รับการปฏิบัติ และ
ยังพบว่านักเรียนอ่อนไหวต่อปัญหาทุกชนิด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้การสนับสนุน เพื่อให้พวกเขา
มีพลังในการต่อสู้กับปัญหาที่กำลังเปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้ปกครอง และผู้ให้คำปรึกษามี
ความกังวลเกี่ยวกับสภาพแนะแนว และการให้คำปรึกษาในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่บอกว่า
การให้คำแนะนำในโรงเรียน ยังมีความจำเป็น และยังพบว่าวิชาแนะแนว และการให้คำปรึกษา
มีประโยชน์มากและครูแนะแนวจำเป็นต้อง ได้รับการฝึกอบรม

จากการศึกษาผลงานวิจัยต่างประเทศ พบว่า การจัดบริการแนะแนว จำเป็นต้องให้
การสนับสนุน เพื่อให้ นักเรียน แก้ไขปัญหาที่กำลังเปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้ปกครอง และผู้ให้
คำปรึกษา มีความสำคัญในการแนะนำให้นักเรียนเข้าใจ เกิดความสนใจ และเอาใจใส่ในการศึกษา
ต่อ นั้น วิชาแนะแนว และการให้คำปรึกษามีประโยชน์มาก และครูแนะแนวจำเป็นต้องได้รับ
การฝึกอบรม ดังนั้นผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วจึงจะเป็นแนวทางในการสนับสนุนให้ผู้วิจัยได้นำไป
เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพประกอบ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย